

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

inkl. HÖSTPROGRAM 2021

2021:3 Årg 25

Adress:

Svenska Fyrällskapet
Box 1200
131 27 Nacka Strand
Tel 08 710 3333

Hemsida: www.fyr.org

Redaktör:

Maria Elsby
Terrassvägen 3 Stockevik
451 78 Fiskebäckskil
Tel. 0523-221 39
e-post:
maria.elsby@gmail.com

Ansvarig utgivare/ordf.

Jan Olsén
Boda Byväg 13
139 90 Värmdö
Tel. 0706-223137
e-post: jankg.olsen@gmail.com

Nästa manusstopp:
25 augusti 2021

ISSN 1404-3262

Omslagsbild:

Spårö fyr

Foto: Magnus Rietz

Svenska
Fyrällskapet
www.fyr.org

Blänket

2021:3

Informationsskrift
för medlemmar i
Svenska Fyrällskapet.

*Författarna är själva
ansvariga för artiklarnas
innehåll och bilder.*

Bankgiro: 5401-9344
Bank: Handelsbanken
IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818
Bic/Swift-code: HANDSESS
Plusgiro: 1968420-8
Organisations nr: 802439-0216

Innehåll

FYRVÄKTAREN	4
<i>Jan Olsén</i>	
Redaktörens ruta	5
<i>Maria Elsby</i>	
Svenska Fyrsällskapets program hösten 2021	6
Svenska Fyrsällskapets Årsmötesprotokoll 2021-03-24	10
Förslag till Årets VIPP 2022	13
Brev från Pater Noster 1946 - 1947	14
<i>Augusta (Gusti) Rutkvist</i>	
Välkommen till fyrdagarna 2021	21
<i>Tommy Öberg</i>	
Hurst Castle - Raserad vägg	22
<i>Keith Morton</i>	
Satellitnavigering	24
<i>Tommy Öberg</i>	
Stiftelsen Måseskär avvecklas	28
<i>Björn Aschan</i>	
Fyrar och händelser i Kalmarsund	30
<i>Tom Karlberg</i>	
Mariestads Fyrsällskap bygger en vippfyr	37
<i>Mats Palmerius & Bo Björk</i>	
Gamla Fyren på Östergarnsholm allvarligt skadad av hussvamp	38
<i>Jan Åberg</i>	
Fyrnytt	40
<i>Maria Elsby</i>	
Pigeon Point Lighthouse	42
<i>Malin Hedblom</i>	
Lite om omslagsbilderna	44
<i>Magnus Rietz</i>	
Fyrkryssning med Briggen Tre Kronor af Stockholm 29 maj 2021	45
<i>Anders Unosson</i>	
TYLÖ FYR 1913 - en tavla berättar	46
<i>Göran Andersson</i>	
Boktips	47
<i>Marianne Holm & Maria Elsby</i>	
Notiser	21, 45
Klubbmärken, tröjor, m.m.	48
Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?	49
Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?	49
Svenska Fyrsällskapet; styrelse och kommittéer	50
Medlemsavgifter för 2021.....	51

FYRVÄKTAREN

Konsten att bli en ny ordförande.

Det har varit en lång smekmånad och mycket att sätta sig in i.

För mig är det många nya personer i styrelsen att lära känna. Och dessutom på distans via datorn eller telefon. Det blir abstrakt och det börjar kännas som när man är till sjöss och gör en angoring och ett fyrljus kommer upp över horisonten så inges ett hopp om att vi kan träffas.

Vilka frågor är aktuella, nu och framöver? Hur fungerar föreningens byråkrati? Vad är bråttom och vad kan vi ta tag i under lugnare former. Frågorna för mig har varit många.

Det som har blivit mycket tydligt för mig är att det finns mycket vilja i verksamheten. Det känns extra roligt.

Vi har startat upp ett antal arbetsgrupper.

- Verksamhetsplanering och firsällskapet om 10 år. Våra stadgar
- Fyrmuseum och fyrteknik
- Internationella fyrdagen
- Blänket, fyrlexikon och fyrpersonal (redan befintlig verksamhet)
- Fyrstipendier (för att vidmakthålla våra fyrar och bevara deras historia)
- Månadens fyr som presenteras på hemsidan
- Kommunikationsstrategi
- Medlemsaktiviteter

Våra kära fyrälskande medlemmar ska få bra valuta för sitt medlemskap. Det är en viktig fråga som vi arbetar med.

Planerade aktiviteter finns med i detta nummer av Blänket. Nya verksamheter som dyker upp presenteras på vår hemsida. Håll god utkik!

Det var allt för stunden
Min elevroll fortsätter ett tag till

Fair Winds
Janne

Redaktörens ruta

Sommaren är här, ja faktiskt har nästan halva redan gått. En höjdpunkt i slutet av den är den Internationella Fyrdagen. Passa på att besöka någon av fyrarna som har öppet eller hälsa på din närmsta ljuspunkt. Stor eller liten spelar ingen roll, en fyr är ändå alltid en fyr även om man kan tycka att det är tveksamt om det bara är en stolpe med en liten solcellsmatad lykta. I år, liksom förra året, är färre fyrar öppna än normalt beroende på pandemin. På hemsidan www.fyr.org kan du se vilka som är öppna för besök i år.

I detta nummer av Blänket kan du läsa om både, roliga och mindre roliga händelser. Två intressanta ytterligheter är de gamla breven från fyrvaktarhustrun på Pater Noster som berättar sin upplevelse av livet på en kobbe ute i havet och artikeln om satellitnavigering. Här möts gammalt och nytt, nostalgi och teknik.

De dramatiska inslagen står det otrevliga och kostsamma hussvampsangreppet på Östergarnsholm och väggraset på Hurst Castle för.

Tom Karlberg tar oss med på en tur genom Kalmarsund med alla sina fyrar och Mariestads Fyrsällskap har gjort det igen. Dessa outtröttliga fyrentusiaster har byggt en vippfyr och för att ära föreningens grundare döpt den till Lennart.

Flera har skickat eller mailat mig tidningsurklipp om vad som hänt någon fyr lokalt. Detta uppskattar jag verkligen eftersom det är svårt att överblicka vad som händer på fyrfronten i hela landet. Hör av er om stort eller smått som händer i ert närområde som rör fyrarnas ve och väl.

Själva har vi något riktigt roligt framför oss. Vi skall besöka Stångehuvuds lilla fyr i Lysekil och spana in den nyttillverkade autentiska fyrlyktan. En grupp verkliga fyrentusiaster har kartlagt alla fyrar mellan Lysekil och Smögen och det skall bli intressant att få ta del av det insamlade materialet. Fyrarna är många och inte särskilt stora men har ändå haft en stor betydelse för befolkningen. Förhoppningsvis blir det en artikel i Blänket så småningom.

Det kan inte vara unikt för Lysekil att en grupp fyrintresserade lägger ner ett enormt arbete på att dokumentera "sina" fyrar och den personal som vaktat dem. Håller du/ni på med något motsvarande eller har redan gjort det, så låt oss andra också få veta det. Hör av er till mig, kontaktuppgifterna står på omslagets insida.

Jag önskar er alla en skön sommar nu när vi kan röra oss lite mera fritt igen. Hör gärna av er med någon fyrupplevelse ni haft.

Maria Elsby

Du har väl upptäckt Fyrwiki?

Fyrwiki är Svenska Fyrsällskapets digitala lexikon. Här hittar du information av alla de slag som rör fyrar, fyrväsende och mycket, mycket mer. Här finns mängder med klickbara kartor som du kan navigera dig fram med inte bara i Sverige utan också i de övriga nordiska länderna. Du hittar lexikonet på vår hemsida www.fyr.org om du väljer "Fyrwiki" i menyraden. I rutan överst till höger skriver du in det du söker.

Redaktören

OBS! Om vi tvingas ställa in föredrag eller utflykter kommer detta att anslås på Fyrsällskapets hemsida www.fyr.org. Titta alltid på hemsidan en vecka innan utsatt datum!

Svenska Fyrsällskapets program hösten 2021

Till minne av Svenska Fyrsällskapets grundare

Under fyrhelgen 21/8-22/8-2021 mellan kl 12-16, kommer fyren Donsö huvud att hållas öppen till minne av vår bortgångne fd ordförande i Svenska Fyrsällskapet, vår käre Esbjörn Hillberg.

Ni är alla hjärtligt välkomna!
Ulla Hillberg och Anna Flager

21-22 augusti

Internationella fyrdagen/fyrhelgen

Svenska Fyrsällskapet firar Internationella Fyrdagen på den tredje helgen i augusti. Lokala avvikelser kan förekomma. I år kommer fyrdagen dessutom att påverkas av Coronapandemin varför osäkerheten om öppettider kan bestå in i augusti. För besked se: <https://fyr.org/aktiviteter/internationella-fyrdagen.html>. Den Internationella Fyrdagen firades första gången 2002 och firas sedan dess varje år den söndag (även lördag) som infaller under den tredje hela helgen i augusti.

29 augusti Göteborg

Vandring runt Marstrand med fyrspaning

Samling på Marstrandsön vid färjeläget, söndag 29 september kl.12

Kurt och Anna Toresson tar oss runt Marstrandsön på en tur då vi spanar efter fyrar. Vandringen är 2,5 km lång och delvis kuperad och vi räknar med ca 3 tim inkl fikapaus.

Anmälan: Ingen

Avgift: Västtrafiks biljett till Marstrandsön, för färjetider o priser se www.vasttrafik.se.

Glöm inte att ta med fika och kikare! Och bra vandringskor!

Vid ev. frågor ring Kurt eller Anna Toresson tel. 0708-887692

15 september Stockholm

Barndomsminnen från Svartklubben

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag den 15 september kl 19.00.

Carina Borgström och Lisbeth Modin berättar och visar bilder från Svartklubben förr i tiden.

Resväg kommunalt: Buss 65 till busshållplats Moderna Museet på Skeppsholmen, gå 100 m mot norra udden. Parkering finns i anslutning till Folkhögskolan.

Lokal: Tackelkammaren (för säkerställa att säkert avstånd kan hållas). Ingång vid Huvudentrén.

Inträde: 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

Anmälan senast 10 september till Christer Nettelblad, tel. 08-642 1776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

11 september Uppland

Utflykt till Eggegrund

Samling vid Flodbergs fisk, Utvalnäs, lördag 11 september kl. 09.45.

Avfärd med båt ut till Eggegrund. Ett kort stopp görs vid Lövggrundsviken. För transporten har vi två båtar som tillsammans tar 17 personer. På Eggegrund tas vi omhand av en guide som visar oss ön och vi gör ett besök i fyren. Varma kläder och mat för picknick anbefalles. Vi räknar med att vara tillbaka vid 15-tiden.

Vägbeskrivning: E4 norrut, tag av vid trafikplats 200 Gävle N och följ Hamnleden mot Fredriksskans. Efter 6 km passerar en golfbana. Tag 1 km senare vägen till Bönan, c:a 7 km. I Bönan, fortsätt 3 km mot Utvalnäs där Flodbergs håller till på Utvalnäsvägen 104 (c:a 500 m efter fotbollsplanen).

Restid och sträcka: Uppsala-Utvalnäs c:a 12 mil / 90 min.

Kostnad: 200:- per person

Anmälan senast 4 september till Anders Nylund tel. 070-2727159.

Betalningen görs lättast med Swish till ovanstående telefonnummer.

26 september Göteborg

Se på Donsö Fyr och besök en militär fyrplats

Vi träffas vid Skärgårdsbåtarnas tilläggsplats på Donsö söndag 26 september kl 11.30.

Vi besöker **Donsö fyr** som ligger på ostsidan av Donsö och ingår i utprickningen av den inre farleden. Denna var speciellt viktig under krigstid. Leden var troligtvis även minerad och övervakad över och under ytan. Donsö fyr har numera Led-lampa och solpaneler. Vi hoppas att få titta in i fyren.

Om man i ett kritiskt läge måste släcka fyrarna så har de militära fartygen en egen utprickning och egna speciella sjökort. Vissa av de vita fläckar som finns målade på öar är eller var en del i detta. I mörker kompletterades systemet med diskreta fyrar med oftast smala sektorer. Dessa militärfyrar sätts ut vid behov och är inte kontinuerligt utplacerade eller tända. Vi går till en plats för en sådan fyr på Donsö.

Innan vi lämnar hamnplanen på Donsö, visar vi upp hur en sådan fyr kan se ut. Fyren är tung och vi tar den inte med oss. Vi gör en vandring om c:a 4 km på banad väg. För att komma ut till Donsö fyr får du gå på berget 200 meter.

Resväg: Till Donsö i Göteborgs Södra skärgård reser man med Skärgårdsbåtarna från Saltholmen se www.vasttrafik.se. Turlista är ännu inte klar för hösten, du kan se på vår hemsida, www.fyr.org för att få aktuell info om lämplig tur. Hemresa planeras runt 15.30 från Donsö. Lättast är att ta kommunala transportmedel ut till Saltholmen. P-platser för besökare finns vid Hinsholmskilen, två spårvagnshållplatser innan Saltholmen.

Avgift: endast båtbiljetten t/r Saltholmen - Donsö

Anmälan: Ingen. Vid ev frågor ring Göran Sernbo 0704-449843

13 oktober Stockholm

Häradskärs Fyr och Lotsplats

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag den 13 oktober kl 19.00.

Kenneth Magnusson, fyrens nuvarande tillsyningsman berättar i ord och bild om Häradskär då och nu.

Resväg: se 15 september

Lokal: Tackelkammaren (för säkerställa att säkert avstånd kan hållas). Ingång vid Huvudentrén.

Inträde: 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

Anmälan senast 8 oktober till Christer Nettelblatt, tel. 08-642 1776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

Samling Götaplatsen söndag 17 oktober kl. 11.00

Visste du att det har funnits en fyrplats i Johanneberg? Det var under Jubileumsutställningen 1923 som man lät uppföra 3 fyrar på berget ovanför Näckrosdammen. Upp till fyrarna gick det en bergbana från Näckrosdammen.

Vi pratar lite om Jubileumsutställningen då vi går från Götaplatsen till Näckrosdammen.

Vi följer sedan bergbanans väg upp till Fyrplatsen. Fundamenten finns fortfarande kvar. Där uppe funderar vi på hur det såg ut 1923, hur det ser ut idag och vad man kan göra av platsen i framtiden. **Ulf Smedbo**, kunnig i tåg och järnvägsräls, berättar om bergbanan o **Marie Tilosius** berättar om fyrplatsen. Du som kan något om Jubileumsutställningen kom med och berätta!

Ta grova skor det kan vara blött. Lite terrängpromenad på dålig stig, dock inte "obanad" terräng, upp till fyrplatsen. Du kan ta asfaltväg tillbaka. Tid 1½ timma. Vi avslutar vid fyrplatsen.

Ingen anmälan. ingen avgift. Vid ev. frågor ring Marie Tilosius tel. 0705-545151.

Obs! Sista gången

25 oktober Uppland**Föredrag om Nedjans förlisning**

Uppsala Segelsällskaps (USS) klubbhus, Skarholmen, Uppsala måndag 25 oktober kl. 19.00

Dick Lundberg berättar den spännande men tragiska historien om Nedjans förlisning.

Den nionde januari 1954 lämnade ångfartyget Nedjan Norrsundets hamn. Ett halvt dygn senare gick hon till botten med 17 man och hela lasten. I 42 år förblev haveriet en gåta tills vraket hittades norr om Eggegrund i juli 1996. Hon ligger fortfarande på 32 meters djup och är i det närmaste intakt.

Kostnad: Ingen

Anmälan: Ingen. Vid ev. frågor ring Tommy Öberg tel. 0705-484302

26 oktober Stockholm**Svenska Fyrsällskapet firar 25-års jubileum**

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, tisdag 26 oktober kl 19.00.

Föreningens nye ordförande **Jan Olsén** kåserar om fyrar och mycket annat i Stockholms skärgård, **Anders Unosson** och **Ulf Schloss** visar bilder i anslutning till kåseriet.

Resväg: Se 15 september.

Lokal: Segelsömmarsalen, (för säkerställa att säkert avstånd kan hållas), ingång vid huvudentrén. Vi bjuder på en lättare förtäring med måltidsdryck, vin till självkostnadspris samt kaffe med jubileumskaka.

Bindande anmälan senast 19 oktober till Christer Nettelblatt tel. 08-642 1776 eller e-post till ulf.schloss@telia.com

31 oktober Göteborg**Fira Svenska Fyrsällskapet 25 år**

Vi firar Svenska Fyrsällskapet 25 år med kaffe och tårta, söndag 31 oktober kl. 15.00

Svenska Fyrsällskapet nye ordförande **Jan Olsén** presenterar sig och håller ett föredrag "Fyrar sjöfarande bäste vän"

Anmälan senast 24 oktober till fyrprogvast@gmail.com

Plats: troligen fd Sjömanskyrkan Stigbergstorget, Göteborg. När vi vet platsen kommer det att meddelas på vår hemsida www.fyr.org under aktiviteter.

Avgift: ingen för medlemmar i Fyrsällskapet, 40 kr för medföljande.

Avgiften betalas på plats kontant eller med swish.

Vid frågor kontakta Göran Sernbo tel. 0704-449843 eller Marie Tilosius tel. 0705-545151

14 november Göteborg

Fyrarna på Norra Älvstranden

Vi träffas utanför Eriksbergshallen, mitt emot Älvsnabbens färjeläge vid Eriksberg, söndag 14 november kl. 12.00.

Hunnebådan, Dana Svartskär och Skalkorgarna, tre farledsfyrar som dragits in vid utbyggnad av inloppet till Göteborg. Fyrkurerna finns nu på Eriksbergs pirar vid Norra Älvstranden i Göta Älv. Vi gör en rundvandring till fyrarna och får höra historien om dem, var de stått tidigare, fyrljus, framtid m.m. Kanske får vi också ta en titt inuti någon.

Till Eriksberg kommer man med Älvsnabben, med buss eller med egen bil.

Tag med fika så hittar vi en lämplig fikaplats!

Ingen anmälan, ingen avgift

Är du osäker på mötesplatsen, ring Göran Sernbo mobil 070-444 98 43.

24 november Stockholm

Kan fyrar hjälpa till att rädda Östersjön del 3

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag den 24 november kl 19.00.

Tredje föredraget av fotograf **Magnus Rietz**, som denna gång berättar i ord och bild om många av de fantastiska fyrarna i Finland och Sverige.

Resväg: se 15 september

Lokal: Tackelkammaren, (för säkerställa att säkert avstånd kan hållas), ingång vid huvudentrén

Inträde: 20:- (obligatoriskt), **inträde + kaffe med kaka 40:-.**

Anmälan senast 12 november till Christer Nettelblatt, tel. 08-642 1776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

Fyrsafari med Briggen Tre Kronor

Tre dagsseglingar med start och mål i Nynäshamn den 17, 18 och 19 september.

Losskastning kl 10.00, retur kl 18.00.

Det serveras fika x 2 och segelfartygslunch ombord.

Rutten vi går blir Måsknuv, Gunnarstenarna, runda Landsort, Herrhamraleden och åter till Nynäshamn.

Guide ombord är Svenska Fyrsällskapets ordförande Jan Olsén.

Anmälan görs via Briggens hemsida, <https://www.briggentrekronor.se>.

Priset är ännu ej fastställt.

SVENSKA FYRSÄLLSKAPET

PROTOKOLL fört vid

Årsmöte 2021-03-24

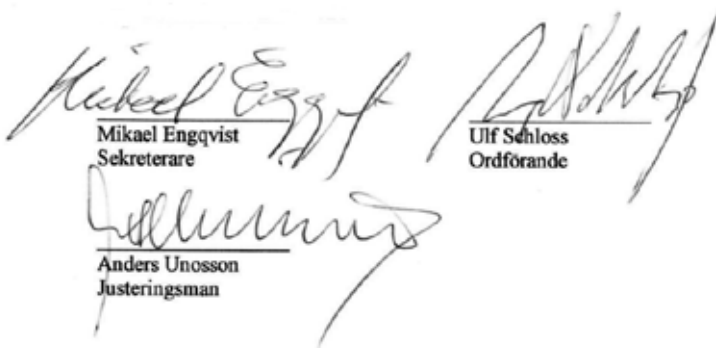
- Plats m.m.:** Antecknades, p.g.a. den rådande covid-19 pandemin, och därmed sammanhängande restriktioner för mötessammankomster m.m., att styrelsen beslutat att årsmötet ska hållas i skriftlig form och utan fysisk närvaro. Antecknades vidare att kallelse och underlag inför årsmötet, i enlighet med stadgarna, tidigare utsänts per post till samtliga medlemmar tillsammans med tidningen Blänket 2021:1. Detta gäller samtligt underlag utom revisionsberättelsen, valberedningens förslag, förslag till årsavgift för kommande verksamhetsår, samt eventuella motioner. I normalfallet presenteras detta underlag i samband med mötets avhållande. Underlaget har denna gång på grund av den rådande situationen, i stället presenterats och hållits tillgängligt på sällskapets hemsida sedan 2021-02-28. I såväl kallelsen i Blänket, som i samband med presentationen av kompletterande underlag på hemsidan, har en allmän beskrivning av genomförandet av årsmötet givits samt även hur medlemmarna kan framföra synpunkter m.m. inför årsmötet.
- Närvarande:** Se föregående punkt.
- Öppnande** Se föregående punkt.
- § 1 Ordförande** Ulf Schloss agerade som ordförande för mötet.
- § 2 Sekreterare** Mikael Engqvist agerade som sekreterare för mötet.
- § 3 Justeringsmän** Anders Unosson utsågs att jämte ordföranden justera protokollet.
- § 4 Kallelse till mötet** Se inledningen.
- § 5 Verksamhetsberättelse m.m.** Verksamhetsberättelsen och den ekonomiska redogörelsen för 2020, vilka båda har hållits tillgängliga enligt ovan, godkändes och lades till handlingarna.
- § 6 Revisionsberättelse** Revisionsberättelsen, vilken har hållits tillgänglig enligt ovan, godkändes och lades till handlingarna. Antecknades att revisorerna rekommenderade att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

- § 7 Ansvarsfrihet Årsmötet beslutade att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2020.
- § 8 Val av ordf. Till ordförande på 1 år valdes Jan Olsén.
- § 9 Val av övriga styrelseledamöter Björn Hedberg, omval 2 år
Tomas Berglund, omval 2 år
Leif Elsby, omval 2 år
Ingrid Sernbo, omval 2 år
Mikael Engqvist, 1 år kvar
Ulf Schloss, 1 år kvar
Ann-Louise Gustafsson, 1 år kvar
Tommy Öberg, 1 år kvar
- § 10 Val av revisorer Monica Axman, 1 år kvar
Helena Olsson Svårdström, nyval 2 år
Heléne Abenius, suppleant, 1 år kvar
- Samtliga val enligt §§ 8 – 10 ovan skedde enligt valberedningens förslag till årsmötet.
- § 11 Regionstyr m.m. Antecknades att val avseende kommittéer och arbetsfördelningen inom styrelsen m.m., enligt sällskapets stadgar i första hand beslutas av sällskapets styrelse.
- § 12 Val av valberedning Anders Unosson, sammankallande, omval 1 år
Nisse Holmdahl, omval 1 år
Marie Tilosius, omval 1 år
Christian Lagerwall, omval 1 år
- § 13 Årsavgifter Beslutades att årsavgifterna behålls oförändrade under verksamhetsåret 2021, d.v.s.:
Enskild medlem	200:-
Förening	250:-
Företag	1000:-
- § 14 Motioner Antecknades att inga motioner att behandlas av årsmötet hade inkommit till styrelsen.
- § 15 Övriga frågor I normala fall brukar årsmötet avslutas med en presentation av mottagare av utmärkelsen Årets VIPP. På grund av rådande omständigheter kommer detta att ske senare i annan ordning.
- Framförde ordföranden sällskapets varma tack till samtliga ledamöter för deras insatser i föreningen under det gångna verksamhetsåret, samt till valberedningen för ett väl genomarbetat förslag.

§ 15 Övriga frågor
forts.

Till sist riktades en särskild tanke till Fysällskapets grundare, tillika dess ordförande i hela 24 år, Esbjörn Hillberg, som tragiskt hastigt lämnat oss den 28 september 2020. Utan honom och hans hängivna insatser och engagemang hade Fysällskapet inte på något sätt varit den organisation den är idag. Vi är honom ett stort tack skyldig och hans minne ljusst bevarat. Vår ledstjärna är att föra hans arbete vidare i samma entusiastiska anda.

Stockholm den 24 mars 2021

Mikael Engqvist
Sekreterare

Ulf Schloss
Ordförande

Anders Unosson
Justeringsman

Förslag till Årets VIPP 2022

I år tilldelades Ulla Hillberg årets VIPP på förslag av en medlem. Det är omöjligt för oss att hålla ordning på allt som sker runt om i fyrsverige. Därför vill vi inom fyrsällskapet gärna ha förslag på personer, föreningar, myndighet eller företag som har gjort en god insats för våra fyrar, se statuter för årets VIPP. Skriv en liten motivering varför ni anser att just den personen eller organisationen förtjänar att utnämnas till årets VIPP. Det är viktigt att ni skriver era kontaktuppgifter så vi kan nå er om vi behöver fråga om något. Självfallet behandlas alla förslag konfidentiellt. Förslag per post kan lämnas till vem som helst i styrelsen för Svenska Fyrsällskapet eller per e-post till Tommy Öberg på fyrdagen@fyr.org.

Statuter för Svenska Fyrsällskapets utmärkelse ÅRETS VIPP

Utmärkelsen "Årets VIPP" (Very Important Pharos Person) utdelas årligen till enskild person, myndighet, förening eller företag som gjort en betydande insats på ett eller flera av de områden som finns upptagna i Svenska Fyrsällskapets stadgar § 1, vilken uttrycker sällskapets ändamål:

- Främja och utveckla intresset för och kunskapen om fyrar, fyrplatser, fyrskepp och andra sjömärken samt till dessa relaterade ämnen.
- Verka för bevarandet av svenska fyrar, fyrplatser, fyrskepp och andra sjömärken.
- I samarbete med historiska och kulturvårdande institutioner och intressenter verka för att händelser, levnadsöden och arbetsvillkor vid fyrplatser dokumenteras.
- Initiera och utveckla kontakter med samt samarbeta med svenska och utländska fyrföreningar, myndigheter, företag, organisationer och enskilda personer med intresse för ovanstående områden.

Förslag till kandidat till priset lämnas till någon i Styrelsen för Svenska Fyrsällskapet. Styrelsen beslutar vem som skall tilldelas priset. Finner styrelsen att ingen lämplig kandidat finns föreslagen skall priset inte utdelas. Styrelsen skall lämna en motivation till sitt val av pristagare och priset skall utdelas vid årsmöte eller annat lämpligt möte.

Priset Årets VIPP utgörs av en modell av en VIPP-fyr som är byggd av modellbyggare Stefan Bruhn på Sjöhistoriska Museet i Stockholm. På basen av denna är monterat en silverplakett på vilken det är ingraverat "Årets VIPP xxxx" och på raden under denna text namnet på den som har tilldelats VIPP-en.

Del 2 av "Brev från Pater Noster 1943 - 1947". Denna gång är det hustrun till fyrvaktare Bengt Rutkvist, Gusti, som skriver hem till föräldrarna efter att den lilla familjen återförenats. Brevet ger en bild över hur en fyrvaktarhustru upplevde det ensliga livet på en fyrplats långt ute i havet.

Redaktören

Brev från Pater Noster 1946 - 1947

Augusta "Gusti" Rutkvist

Brevet har ställts till förfogande av dottern Barbro Stenqvist

Pappa Bengt, mamma Gusti och dottern Barbro på isen med Pater Noster bakom.

6 november 1946

Kära Mamma och pappa!

Undrar hur ni har det där hemma. Vi mår bra och har det bra. Resan hit gick bra och vi blev hjärtligt mottagna. Fyrmästarens fru tog emot oss och bar upp Barbro från båten och hade kaffebordet dukat. Här inne var det eldat och varmt.

Vi har så varmt inne men så är det bara blidväder och regnar varje dag. Astrid (*fyrmästarhustrun*) är så snäll och rar och hon tycker att Barbro är så kär. Jag fick fem ägg av henne, för det fanns inte när vi for ut. Jag hade förstas ett kvar hemifrån som tur var. Ni ska tro att jag skrattade, när jag såg att äggen var okokta. Nu har vi fått ut 20 st så vi klarar oss ett tag. Jag gjorde tårta, mjuk pepparkaka, formar och finska kaffebröd. Så hade jag vetebröd, skorpor och pepparkakor,

när vi bjöd på 40-års kaffe. Den nya fyrvaktaren (*Westerberg*) med familj kom samma dag. De har tre barn, en flicka går i skolan så frun och barnen flyttar iland efter jul. Barbro blev så omtyckt överallt. Vi träffade en fyrvaktare på kajen i Marstrand och han ville bara springa och köpa choklad åt henne. Hon skrattade och pratade som hon skulle varit överallt förut. Astrid var iland i går och då hade de sagt på affären att de tyckte hon var söt. Det var väl klädseln som gjorde det också.

På söndag kväll hade hon lindat in sina saker och frågade, om vi inte skulle fara till mormor. Och i dag har hon frågat flera gånger om vi ska fara hem till Lövön i morron. När hon visar på kortet, som vi hade med oss, så säger hon därinne är morfar och mormor pekande på farstudörren.

Vi har fått allt som jag skickade och allt var helt och ingenting skadat. I går kväll packade jag upp det sista. Vi köpte matservis glas och köksartiklar i Göteborg. Så kom vi efter mycket sökande till en billig möbelaffär. Där fick vi tag på en fåtölj för 48 kr och två stolar för 9,50 kr st. Så köpte vi en tvättbalja. I går köpte Bengt en ny slaskhink, emaljerad och så har vi köpt diskbalja. Nu ska vi försöka få tag på en billig kaffeservis, så då har vi allt vi behöver. Vi köpte ett ½ dusin koppar i första hand. Bengt fick 60 kr på födelsedagen och för det ska vi köpa en väggklocka. Så fick han en blomma av fyrmästarns. Nu har vi två krukväxter.

Barbro och Bengt sover. Han har gjort byrå, nattduksbord, säng åt Barbro och säng åt oss, men den är inte målad än. Nu har jag tagit dynan, som jag tagit med mig i Barbros säng och så den gamla filten. Men om Anna vill vara snäll och skicka Barbros gröna filt och över- o underlakan. Ett par finns i vaggan i uthusrummet och de andra ligger nederst i skåpen vid öppna spisen. Hon sover så gott i sin säng, den är ljusgrön som de andra möblerna. Så hade Bengt gjort henne en ljusgrön docksäng och madrass, kudde och trädocka gjorde han på söndag. Ni ska tro att hon skratta, när hon fick allt.

Jag har städat alla skåp och lådor. Skurat diskbänken inuti, garderoben och farstuskrubben. Vi har riktigt snyggt och trevligt. Bengt har satt upp taklampor i båda rummen, också har han lagt foten på den jag hade med mig. Sen har vi två handlyktor om man behöver gå ut.

Det går ganska bra att behålla maten, mjölken håller sig flera veckor, och så har jag satt fil. I dag har vi haft pepparrotskött till middag. Jag har beställt skinka och lutfisk till jul.

Barbro bland alla sina licksaker.

28 december 1946

Kära er därhemma!

Hjärtligt tack för julklapparna. Det var bra allt ni skickat. Barbro blev så glad för varje sak. Hon fick 20 julklappar. Hon undrade om inte tomten skulle komma. Men det var så dåligt väder så han kunde inte komma. Vi hade lagt klapparna i tamburen och då tyckte hon inte det var så farligt, när han hade lämnat julklapparna.

Dockan som hon fick av Kalles har hon döpt till mormor. Och julkortet hon fick av flickorna har hon på väggen ovanför sängen. Av moster fick hon en liten vagg med docka, den var ju alla tiders. Och armbandets, som hon fick av Alma, är likadant som halsbandet, det är hon rädd om. Så fick hon två tomtar en stor och en liten och det var förstas roligt. En balja fick hon, i den började hon bada dockorna med detsamma. Vi hade tänkt köpa henne en, men de var så dyra här i Marstrand så det var bra att hon fick den. Tre chokladkakor fick hon, tyg till förkläde av Östen, dockmöbler av farfars, choklad av Bådo. Av tant Astrid fick hon ABC bok och tre ägg av fyrmästarn. Hon säger inte farbror åt honom, utan bara fyrmästarn. Av oss fick hon en tygdocka med långbyxor, men hon är inte lika förtjust i den som i "mormor". Så fick hon plättpanna och bok att måla i. Bengt hade gjort dockmöbler soffa bord och två fåtöljer. Soffan är så stor att hon kan

Fyrvaktare Westerbergs flickor och Barbro.

sitta i den. När hon fick möblerna sa hon: Du måste göra ett skåp också pappa.

Jag fick rostfritt armband till klockan det andra hade rostat av. Spritsspruta, rostfri förskärare och skalkniv, silsalsadiär, en flaska Handolén och "Röster i radio" av Bengt. Sockersats av svärmor, en söt vas av Bojan och formen av Kalles. Den har jag provat i dag och kakan blev så fin, jag har alltid önskat en sän.

Bengt fick fotoramar hemifrån och mortel. Vi har en sådan förut, men den kan vara bra att ha ändå. Ramarna behövdes för vi hade två kort utan, Gensen passade så fint och så fick Barbro ge grå strumpor. Det var bra att ni skickade de svarta, nu har han både söndags och vardags strumpor. Jag har visst inte talat om att Barbro fick en röd plastikkappa med huva när vi kom till Göteborg och jag fick en parfymflaska. På Barbrodagen fick hon en saftservis av trä och ett halsband av träkulor, så hon har fullt med leksaker. Jag hoppas ni har haft en trevlig jul och fått vara friska.

Julotta hade vi i radio. Ja, vi hade så lugnt och fridfullt, ingen spritbok o trevliga grannar. Ute var det storm och tjocka, men vi hade handlat allt på lördagen så vi hade allt vad vi behövde. Jag hade kokat kalvskylta, skinka, luttfisk och gryngröt, sill,

rödbetor och allt som hör till. Så hade jag bakat kakor, kex och kokat knäck. På julafton var vi bjudna på kaffe hos fyrvaktarna. Flickorna där är så förtjusta i Barbro. De äro 8 och 6 år gamla. De brukar komma med äpplen och gott till henne. Astrid kommer också nästan varje dag med gott.

På annandagen voro vi bjudna till Nilsson (*fyrmästaren*) på kaffe och gott. Det syntes minsann, att hon är från Skåne, så som hon hade bullat upp. I morgon ska jag bjuda samtliga. Vi har så varmt och snyggt så ni skulle bara kunna se. Jag har satt nya gardiner i köket, och nu när Bengt snickrat möbler så har vi fullt upp. Julgran köpte jag för en krona på torget, han skoja med mig och skulle ha 4 kr. "Nä sa jag då får ni ha kvar den". Då skratta han och sa 1 kr "säger vi".

Bengt har vakt ikväll till tolv och han måste signalera för det är tjocka, då får han vara i maskinrummet hela tiden. Han är så snäll och passar upp och vet inte hur väl han vill. Jag behöver aldrig stiga upp först på mornarna, utan då är det varmt. Barbro och jag får kaffe eller te på säng.

Allt emellanåt river Barbro upp papper och packar in sina saker, för hon ska fara till Lövön och hämta lillfästman. När jag säger att vi kan inte fara nu, så säger hon när de blir vår då ska vi fara. Jag har

åkt skridsko och Barbro kälke en dag innan det blev blidväder. Det var upp till 5 grader kallt före jul. Här uppe på skäret finns en ganska stor pöl, där hade frusit till. Så hitta Bengt en liten kälke på uthusvinden och det tyckte Barbro var roligt.

I dag har lotsbåten varit ut med mjölk och proviant. Mamma, ge Karin 1 kr av pengarna jag har hemma. Hon får det på 7-års-dagen. Jag skickar en smörkupong 2½ kg om ni har litet. Skriv hur ni har det. I dag fick jag presentkort på ICA-kuriren av handlarn. Jag fick också en hyacint av Bengt.

4 februari 1947

Kära Er därhemma!

Skall skriva i kväll, det blir kanske så att lotsbåten går ut i morgon. Ja det var ju hemskt roligt att ni ringde. Barbro började gråta när Bengt svarade i telefon, för hon skulle tala med mormor och var rädd att inte få det. Vi fick bud förut, så vi satt hos Nilssons och väntade. De är så snälla med Barbro. När jag städade och tvättade fick hon vara där. De stoppar i henne både mat och dricka. Där har hon leksaker, som de plockat fram.

Ja tvätten gick bra, när jag fick hålla till i tvättstugan med sköljning och allt. Sedan hängde jag på vinden och nu är det torrt. Jag tog inte riktigt allt, trikå, handdukar och det kulörta tog jag. Dagen efter tog jag överdragskläder och ett par byxor. Förut, när det var blidväder, tvättade jag gardiner, strumpor och en gångmatta. Tur att jag fått undan det, för nu finns inte mer vatten än för hushållsbruk. Astrid får spara med sin tvätt.

Bengt har hyvlat golvet i tredje rummet så nu har vi köpt korkmatta dit, den gick på 90 kr. Nu använder vi det som sängkammare. Där är kakelugn och ljus med två fönster mot söder. I det mindre rummet har vi de mörka möblerna de passar bättre där. Det blev ganska dyrt

med korkmatta, men det är en riktig en och ingen papp. Vi hade ändå 200 kr kvar när januari gått.

Ni skulle bara kunna se hur bra vi har det. Vi eldar med björkved, när det är kallast. I kväll är det mänsken och 8 grader kallt. Här är ett konstigt ställe, om det är lugnt blir det lågvatten så båten inte går ur hamn, annars stormar det, och nu är det is som åker fram och tillbaks.

I morron bitti har Bengt vakt 4-8 då flyttar han över Barbro till mej, annars

Gusti och Barbro stoppar strumpor.

kommer hon krypande varje morron. Jag har sytt henne ett förkläde, eljest har jag haft fullt med stoppning och lagning åt Bengt. Nu har han 18 par strumpor hela och nu ska jag sluta med det. Jag hade tänkt klippa min klänning i kväll, men så blev det brevskrivning. Sedan har jag mer lagning kvar. Någon stickning åt mig själv har jag inte hunnit med, men jag är mest inne och behöver inte mycket.

Någon Göteborgsresa blev det inte av. Först så blev det ju is och så grasserar

ju influensan i Götet. Nu får vi spara det tills det blir vackrare och varmare. Vi ska köpa ett par bättre stolar och en sängdyna, för den Bengt har haft måste jag sprätta upp och tvätta. Den har förresten gått upp i toppningen. Vi har också köpt gardinstänger och en rullgardin.

Ni skulle ha sett för fjorton dar sen, då storma det så skummet flög som snöbollar över skäret. Någon dag förut gick en stor ångare på grund här intill. Den låg med förstäven under vatten, så hade den gått efter en storm på Atlanten. Pojkarna var ut dit, men då tog den sig av grundet och fick lots till "Vinga". Det var en Amerikan och mest negrer ombord.

I går bakade jag franskabrod för jag fick ingen limpa med provianten. Nu ska jag skicka efter samsikt så kan jag baka limpa. I går hade jag grönsaksoppa och blåbärsgrot. Så har vi 3 fåglar och 1 torsk frusen. Jag rev torsken och kokade soppa, och den smakade nästan som lake. Men saltfisken här den få dom ha kvar. När de fiskar eller skjuter fågel får alla dela, och då rensar de fisken.

Bengt har gjort Barbro ett litet nattduksbord. Han kunde väl inte annat, när hon höll honom om halsen och bad: "Snälla pappa gör mig ett bord!" Han håller också på och skära ut en tavla, som hon ska ha ovanför sängen. Han har skurit och målat en åt oss med fåglar på som blev så bra. Vi har bara en tavla förut, en spegel och en tenntallrik på väggen. Nä nu får jag sluta med många hälsningar till Er alla. Må så gott.

21 februari 1947

Kära Er därhemma!

Hjärtligt tack för paket och brev. Vi fick det på måndag. Westerberg var iland då. Ja det var ju roligt få höra från Er. Vi var just inne hos Astrid på kaffe, när paketet kom, så jag bjöd dem på karameller. De

smakar liksom "bättre", när de är hemifrån. Barbro hon blev förstås glad.

Anna och flickorna ska ha tack för breven. Jag har fått "sjunga" om Karins brev flera gånger om dagen. Barbro kallar att läsa för sjunga. När hon då ber Bengt "sjunga" så sjunger han förstås, och det blir toner det. Ha, ha.

Barbro och jag är för det mesta i Lövön. Ibland sitter hon på en stol, och då åker vi spark dit. I går gick hon till morfars, det var i rummet, och där prata hon med morfar och mormor. Där fick hon fil och en kaffetår, och där satt hon på pottan. Så fantasi det har hon allt. Hon frågar mycket om saker och ting, som händer där hemma.

Här har vi haft is så långt vi sett, men i dag ser vi vatten här utanför. I fjorden ligger isen 4 dm tjock och mera. Bengt ska fara iland i morgon om det är väder. Vi har köpt spark och brodd. På fettisdan åkte vi spark här kring skäret. Bengt var iland då och köpte semlor, och så hade jag bakat också. .

Han har gjort ett radiobord nu. Jag stickade handskvantar förra veckan och så har jag sytt färdig duken, som var lik tidningshållaren.

25 mars 1947

Kära Er därhemma!

Skall skriva några rader, ifall det blir landresa någon gång i framtiden. Just nu ser det inte vidare hoppfullt ut, havet är fullt med drivis. I går natt gick telefonkabeln sönder så nu är vi fullständigt isolerade. Men får vi vara friska så går det nog bra. Mat och mjölk har vi för tio dagar framöver. Det har gått rätt så bra med maten, vi har fått ut det vi behövt innan det blivit svårt att komma iland. Mjölken har hållit sig bra när det varit kallt, också har jag använt torrmjölk i matlagning och bakning.

Hoppas att ni är friska. Vi mår bra. Vi har varit ute en stund, det börjar klarna eljest har det varit tjocka och regn över två dygn. Det var visst någon båt, som ankrat för tjocka och slitit av telefonkabeln. Vi hörde den blåste här utanför.

Bengt håller på med studiekurs i räkning. Barbro har blivit så företagsam, att det är nästan farligt. Hon brukar ju krypa i vår säng på morronsidan. Så kom hon en morron som vanligt, efter en stund när vi vaknade fanns hon inte i sängen. Då hörde vi att hon var i köket, där hade hon satt koppar på brickan och höll på skära upp bröd. "Jag håller på att göra i ordning te åt er", sa hon när Bengt kom in. Då sa jag åt henne, att hon aldrig mer fick röra kniven eller göra så där. Nä, det skulle hon inte. Jo, gissa mej, i morse hade Bengt vakt mellan 8-4 och signalerade. Halv åtta vaknade jag och när jag kom ut i köket, stod hon på en stol och höll på att ställa kopparna på brickan. "Jag ska bara bjuda dig på te" sa hon. Pratar gör hon dagarna i ända, allt möjligt. En dag sa hon till Bengt: "Vill du göra mig en tjänst?" "Vad då för tjänst?" sa han. En gudstjänst, svarade hon.

En dag lade hon kniv och gaffel i kors och sa att det blev x. Hon skriver nu en del bokstäver. Bengt har gjort henne en spis med asklåda, ugn med plåtar, spiskrok och målat kakel omkring. Vidare diskbänk klädd med plåt och nedfällbar vedlåda samt skåp.

Ja, nu har vi kafferansonerig igen. Vi fick tag på ett halvt kg extra samt två stora kakaopaket. Det hade Widells lagt av, utan att vi bett dem. Samma var det när mjölet skulle blandas, då hade de lagt av 25 kg och kupongerna var det inte så noga med. Det är annat än Konsum, och det är mycket värt att ha en riktig handlare. Sist när vi var i land kom biträdet ned till båten med en karamell-

påse. Barbro får godsaker någon gång då och då. Mjölktanten skicka henne en stor chokladkaka en gång.

Jag tänker komma hem någon gång i maj. Då får jag städa tvätta och vårgöra. Jag måste ju tvätta och städa här innan jag far, och så blir det väl lagning efter tvätten. Nu har vi fått vatten, men när det bara är surväder och regn så kan man inte börja med något.

Vi skulle ju fara till Göteborg, men det blir inte före påsk. Westerberg är sjukledig och medan blir det inte, sedan blir det väl något annat i vägen. Hit har värfåglarna kommit, staren, bofinken, koltrasten och andra småfåglar är och plockar tillsammans med hönorna. Det finns litet jord mellan hållarna. Vi skickar hälsningar med stararna, när de far hem till holken. Ägg köper vi här, Nilssons har tio hönor och tupp. Barbro brukar schasa åt dem, för de skitar ner överallt.

Första gången ni ringde var på vår bröllopsdag. Jag hade gjort en tårta och skulle överraska Bengt med, men han kom allt ihåg vad det var för dag. Har satt tre blomsnitt, också köpte jag påskris när vi var iland. En stor kvast för 70 öre med fjädrar på, det har börjat spricka nu.

30 mars 1947

Skriver några rader till eftersom det ännu ej blivit någon landresa. Det ser mer hoppfullt ut nu. Ingen is syns mot Marstrand, men här utanför hamnen ligger litet drivis, inte mer än att det försvinner på natten. Det är löjligt höra israpporterna härifrån. De säger isfritt när drivisen legat packad så långt man kan se. Annars är det lugnt och dimmigt, få se nu om det blir resa i morgon.

Jag har kokat grönsakssoppa. Grönsaker på burk och buljongtärningar brukar jag ha i reserv. Salt fläsk har jag också till palt en gång. Potatisen vi köpte när

Gusti och Barbro på väg från fyrplatsen till Klädesholmen.

jag kom (100 kg) räcker ännu och det är tur. Här har det inte funnits potatis, grönsaker eller lök i vinter. Jag köpte förut så vi har haft. På fredag fick vi en fin djuphavstorsk av en fiskebåt som for förbi. Förut en dag fick vi sill av en båt. I går bakade jag limpa, den blev så god.

Jag har städad i sovrummet och haft ut sängkläder. Astrid hjälpte mig damma filter och täcken. Hon är så snäll och går så bra att komma överens med. Så har jag torkat fönsterna där emellan. De äro kopplade och är väl aldrig torkade på flera år. När vi flyttade in dit var det för kallt att göra sådant, men nu har vi blidvåder. Regnat har det så brunnen är nästan full. I rummet har jag också städad litet påsk. Några kakor har jag inte bakat när vi inte fått ut något mera smör än det vi äter. Blir det landresa ska jag fara iland och beställa litet kött till påsk, annars finns ingenting att välja på. Nu kan vi ju inte ringa när vi ingen telefon har.

Bengt har börjat arbeta från 9-12 på dagen. När ingenjörerna var här och när motorn var färdig fick de arbeta hela dagen, bara skitgöra. De har ändrat fyren så den går fortare. En verkmästare Boberg var här. När jag pratade sa han: "Så roligt höra västerbottniska, jag är född i Shevar (Sävar)". "Men tänk att det är min pappa också" sa jag. Ja så pratade vi och han bad mig hälsa mamma och pappa.

18 april 1947

Kära er därhemma,
Tack för breven, roligt se att ni kryat på er igen. Ja nu har vi lyckligt kommit ut igen och det känns skönt. Aldrig mer någon Göteborgsresa sa jag till Bengt. Det var regnigt och dimmigt hela tiden vi var där. Och springa i affärer är det värsta som finns. Barbro blev så less och ville hem så fort det blev kväll. Sista kvällen sa hon: "Gud bevara mig att jag har fått fara hem till mormor." Och så var hon så rädd för klostetten, att hon sprang och stängde dörren så fort vi öppnade den. Första natten fick vi bo på ett gammalt omodernt hotell för det fanns inte rum att få, men sedan bodde vi på missionshotellet. Där fick vi ett trevligt rum med telefon, garderob och tvättrum med dusch för nästan samma pris.

På söndan voro vi ju i domkyrkan på högmässa och sedan åkte vi ut till Slottsskogen. Där var inte mycket att se, inget grönt och is i dammarna. Ja enda sevärheten var en get, en bock och två killingar, som folk stod och förundrade sig över.

Bengt köpte köksklocka för pengarna han fick på födelsedagen, 60 kr kostade den. Så köpte vi skor och strumpor till Barbro. Strykjärn och några andra kökssaker. Allting är så hemskt dyrt. Vi skulle köpa omålad ramlit till två tavlor och det skulle gå till 16 kr. Nä sa jag till Bengt, då får det vara. Nu har han köpt list hos Widell och gjort ramar, det kostade 1,48 kr alltså över 14 kr billigare. Telefonen har vi inte fått lagat ännu. Det har varit tjocka och storm, blir det vackert våder ska de fortsätta med lagningen.

Ännu hinner mamma få besked om när vi kommer, jag ringer närmare. Jag fick mej ett gott skratt, när jag såg att jag skulle resa i april. Hälsa folket att det var bara aprilskämt. Nog hade jag mer att skriva om, men jag är så trött i kväll.

Välkommen till fyrdagarna 2021

I skrivande stund har kylan släppt sitt grepp och jag har fått min första spruta. Det är dags att se framåt igen och förhoppningsvis kvarstår ditt fyrintresse starkt.

Förra årets fyrdag hade många besökare med tanke på omständigheterna. Förhoppningsvis kan vi börja återhämtningen till en mer normal verksamhet under årets fyr dagar som inträffar den 21 och 22 augusti. En del fyrar har annat datum. Kolla upp på Fyrsällskapetets webbsida vad som gäller för den fyr du tänker besöka, webbadressen är: fyr.org/aktiviteter/internationella-fyrdagen.html.

Fyrdagarna är de stora dagarna för att sprida vårt budskap om att bevara fyrarna och ge kunskap om det, många gånger hårda, liv som levdes samt den betydelse fyrarna har haft för Sveriges sjöfart och handel. På många fyrar informeras om fyrteknik och på en del fyrar får man exempel på fin byggnadsteknik.

Trots att fyrdagarna ligger sent i år hoppas vi på fint väder så att besöket också blir en fin naturupplevelse för er. Chansen att se intressant sjöfågel och säl är heller inte obefintlig. Vid en del fyrar finns café eller restaurang men vid de allra flesta får man ta med egen matsäck. Med tanke på vädrets opålitlighet så dags på året är det bra att ha med varma kläder. Viktigt är att folkhälsomyndighetens anvisningar följs. Fyrbesöket har alla förutsättningar att bli en trevlig och minnesvärd utflykt för fyrintresserade, såväl familjer som enskilda.

För att göra organisationen kring fyrdagen mer robust har vi i år utökat organisationen på Svenska Fyrsällskapet med två personer. Förutom undertecknad så är Gay Thelander och Tomas Berglund med. Ni är naturligtvis fria att ta kontakt med var och en av oss eller direkt till kontaktpersoner på resp. fyr. All e-post ställs till den vanliga adressen fyrdagen@fyr.org.

Tommy Öberg

Har du bytt adress

eller ändrat andra kontaktuppgifter? Anmäl detta snarast till Svenska Fyrsällskapet, e-mail: medlem@fyr.org eller tel.: 08-710 3333.

Tänk särskilt efter om din mailadress fortfarande är rätt.

Redaktören

I förra numret av Blänket berättade Keith Morton om Association of Lighthouse Keepers (ALK:s) etablerande av ett fyrmuseum. Kort efter att artikeln publicerades inträffade nedanstående händelse.

Hurst Castle - Raserad vägg

Keith Morton, ALK, UK (Översättning Maria Elsby)

Översiktsbild, Hurst Castles östra flygel tagen 2 april 2021.

Foto: Andy Amore, ALK

Hurst Castle på Englands sydkust, där ALK Lighthouse Museum är inhytt, har ett väldigt utsatt läge i yttersta ändan av en grushalvö som sträcker sig c:a 2,5 km ut i Solentsundet. Enda sättet att komma ut till slottet är att gå längs halvön där det inte finns någon belagd väg, eller att ta en liten färja från Keyhaven. Om man tittar på ett foto taget omkring 1950 över området så ser man att havet då låg en bra bit från slottet, men under senare tid med den globala uppvärmningen och stigande vattennivåer, så slickar nu havet slottets väggar var gång det är högvatten och förorsakar erosion på fundamentet.

Det ursprungliga slottet från Tudor-perioden byggdes under napoleontiden (1865-1868) till med två flyglar för att utöka befästningarna och förhindra invaderande fartyg som passerade genom Solentsundet från att attackera både Southampton och Portsmouths skeppsvarv. Befästningen bestod av 32 jättestora mynningsladdade kanoner. Två av kasematterna i den borte delen av den västra flygeln, som tidigare huserade kanonerna, används nu av ALK för fyrmuseet.

Under 2018 eroderade havet murarna på den västra flygeln men som tur var i den motsatta änden till där fyrmuseet är inrymt så museet påverkades inte. English

Närbild av den väldiga grushögen.

Foto: Keith Morton, ALK

Heritage entreprenörer (det engelska kulturminnesbevarandet) lyckades stabilisera en del av murgrunden som hade flyttat sig 100 mm och också med att reparera strandlinjen inom området.

Under 2020 uppträdde ytterligare erosion, men på den motsatta sidan, d.v.s. den östra flygelväggen en bra bit bort från ALK:s fyrmuseum. En reparationsplan utarbetades av English Heritage för den östra flygelns fundament, men efter en storm den 24 februari 2021, kollapsade en del av den östra flygeln på eftermiddagen den 26 februari och föll ner i havet. Området spärrades omedelbart av och säkerhetsvakter sattes ut. Vid tidpunkten var slottet stängt eftersom det var under vintersäsongen och ingen skadades vid olyckshändelsen.

English Heritage har gjort flera uttalanden där man dels fastslagit att man definitivt kommer att hjälpa Hurst Castle, men också att det inte finns något quick fix av problemet. Reparationsarbetena har påbörjats och alldeles nyligen har 6000 ton grovt grus och 5000 ton med stora stenbumlingar leverats, detta för att konstruera en fördämning som skall förhindra havets erosion av slottsmuren. Nästa steg är återuppbyggnaden av själva väggen.

Under tiden som reparationerna pågår är slottet helt stängt för alla besökare och det innefattar också alla volontärerna från ALK, som fram till stängningen arbetade där ideellt varje måndag för att hålla fyrmuseet i skick. För närvarande förutspår man att slottet inte kommer att öppnas upp igen förrän tidigast i september 2021.

En vy tagen på avstånd från den gigantiska högen av stenbumlingar som skall användas för att säkra strandlinjen. Som synes är också fyren i farozonen. Foto: Derek Batterbee, ALK

Satellitnavigation

Tommy Öberg

GPS III satellit GPS.gov

Navigationen har, som det mesta inom vårt digitala samhälle, reducerats till en ström av ettor och nollor. Noggrannheten och yttäckningen för ett sådant system är vida överlägset de gamla navigationssystemen, såsom fyrar. Däremot kan man ju diskutera om säkerheten i navigationssystem som kontrolleras av en enstaka nation är bättre vid kriser m.m. Skönheten i digitala system är synlig endast för experter inom fysik och matematik medan att uppskatta skönheten i en kust med blinkande fyrar kan de flesta.

Jag skall nedan försöka att ge läsaren en uppfattning om grunderna för satellitnavigeringssystemen. För de som vill sjunka djupare in i tekniken finns mycket att läsa på webben och naturligtvis finns böcker i ämnet.

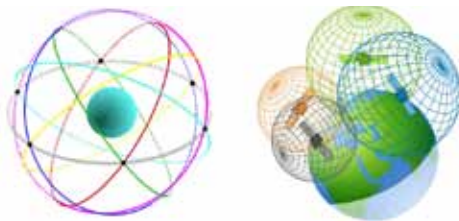
Grundläggande idé

Principen bygger på att mäta tidsskillnad mellan två klockor. Antag att du har två klockor som går lika med mycket stor precision. Den ena skickar du upp i en satellit och den andra behåller du själv. Satelliten tar plats i en exakt inmätt bana runt jorden. Läget i banan visas på en display inne i satelliten. Kvar på marken har du ett teleskop, riktar det mot satelliten och läser av den klocka som finns i satelliten och satellitens position som står på displayen. När du jämför satellitens klocka med den du har behållit på jorden kommer du att upptäcka att satellitens klocka går lite efter. Detta beror på den tid det tar för ljuset från satelliten att nå fram till ditt teleskop. Det tar ungefär 65 msek, vilket inte är någon svårighet att mäta upp med flera decimalers noggrannhet. Ju längre avstånd desto större tidsskillnad. Eftersom ljushastigheten är känd kan du då bestämma avståndet till satelliten. Vi noterar också satellitens position vid tidpunkten. Man kan då konstatera att vi befinner oss i någon okänd riktning på ett visst avstånd från en satellit vars position är känd. Man kan se det som så att vi befinner oss på en sfär, eller en boll, kring ett känt centrum som är satellitens position. För att entydigt veta var vi befinner oss måste vi mäta in ytterligare två satelliter. Därefter kan ett ekvationsystem ställas upp som ger oss positionen i tre dimensioner. Detta blir dock inte det enkla linjära ekvationsystem som vi lärde oss i skolan men går ändå att lösa med navigatorns dator. Det här är grunden och vi skall nedan titta lite mer på utförandet.

Överföring av data

Eftersom det är ganska opraktiskt att från jorden med ett teleskop avläsa klocka och display i en satellit så är vårt första steg att med radio i stället överföra tiden och satellitens position till den mottagare som finns i vår navigator på marken. Överföringen bildar en dataström som består av binära bitar, d.v.s. ettor och nollor, takten är ganska låg, 50 bitar/sek (jfr. bredbandet hemma som har miljontals bitar/s).

Satelliter i sina banor och de sfärer av möjliga positioner som uppstår vid avståndsberäkningen till varje satellit. GIS Geography

I vårt uppdrag ingick också att bestämma den tid när signalen når vår mottagare. För att möjliggöra detta hackas dataströmmen upp med hjälp av en annan bitström med hög dataakt, ungefär som när man skär gurka. Denna bitström kan vi här kalla för kod och den möjliggör att mäta ankomsttiden med. I mottagaren finns en likadan bitström lagrad och den jämföres med den mottagna. Man kan då bestämma den tidpunkt när signalen mottagits enligt mottagarens klocka. Eftersom den utsända dataströmmen innehåller tiden, på satellitens klocka, när meddelandet utsändes, kan man jämföra denna tid med ankomsttiden till mottagaren på jorden. Skillnaden blir då den tid som det har tagit för signalen att utbreda sig från satelliten till mottagaren. Hastigheten för radiovågors utbredning är känd¹ och då får man avståndet om man multiplicerar den uppmätta tidsskillnaden med radiovågens hastighet.

Alla satelliter har mycket noggranna och synkrona klockor. För att hålla GPS-navigatorerna på en rimlig prisnivå är mottagarens klocka av enklare slag och kan gå fel. Detta löses genom att mäta avståndet till en fjärde satellit som får ingå i det ekvationssystem som skall lösas. Klockfelet blir oberoende av avståndet och lika stort på mätningen från alla satelliter, eftersom deras klockor är noggranna och går lika. Vet vi avståndet till en satellit och var den befinner sig då kan vi i princip bestämma vår position i en sfär runt den satelliten. Men vi vill ju veta entydigt var vi befinner oss i latitud, longitud och höjd. Man måste då alltså ha avståndet till minst fyra satelliter. Ännu bättre noggrannhet fås om signaler från fler satelliter utnyttjas.

I praktiken finns variationer i radiovågens utbredningshastighet² och man måste till och med ta Einsteins relativitetsteori till hjälp för att ta hänsyn till satelliternas höga hastighet och låga gravitation på satellitens plats³. Einstein lärde oss t.ex. att när vi färdas fort går tiden långsammare och den går snabbare i låg gravitation. Sammantaget ger detta en förskjutning på 38 msek per dag, vilket skulle ge 10 km fel per dag. Allt detta utgör intrikata beräkningar som måste göras, om vi vill ha hög noggrannhet i vår positionsskattning, men vi lämnar det därhän eftersom vi bara skall behandla den grundläggande principen.

¹ I vakuum $2,997925 \times 10^8$ m/sek.

² En del av det grundläggande arbetet kring hur ljus (radiovågor) utbreddes i olika material gjordes bl.a. av en av bröderna i fyrbyggarfamiljen Fresnel. Jobbet gjordes på uppdrag av French Commission des Phares för att förstå hur man skulle göra bättre fyrlinser.

³ För att noggrant bestämma satelliternas banor används ljusstarka objekt i rymden, vilka kallas kvasarer, som ett slags fyrar.

De olika signalerna

Nollor och ettor används i datorer men vid kommunikation får nollan representeras av +1 och ettan av -1. De sekvenser som används för att hacka upp data förefaller slumpmässiga men har en i förväg känd följd av ettor och nollor. Genom att, var för sig, multiplicera bitarna i den mottagna koden med de lagrade bitarna, och därefter summera får man ett värde nära noll när dessa inte överlappar. Så fort sekvenserna överlappar varandra helt kommer varje +1 och -1 i den mottagna sekvensen att överensstämma med den lagrade. Eftersom både $+1 \cdot +1 = 1$ och $-1 \cdot -1 = 1$ blir summan stor, ett värde på flera tusen. När detta inträffar läser man av mottagarens klocka. Denna tid jämförs med den tid som översänts från satelliten och vi kommer att få en tidskillnad som ger avståndet. För GPS gäller att satelliterna sänder ut tre olika signaler kallade L1, L2 och L5. Dessa innehåller de navigationsdata som tidigare nämnts och olika uppsättningar av sekvenser som hackar upp dessa data och kallas P-kod, C/A-kod m.m.

L1 sänds på frekvensen 1575,42 MHz. Det är ett frekvensområde högre än där markbunden rundradio och TV sänds ut men lägre än de frekvenser som används för t.ex. WiFi. Förutom navigationsdata så innehåller L1 signalen bl.a. P-koden som används för precisionsnavigering. Det är den koden som krypteras i vissa känsliga lägen för att den bara skall kunna användas för militärens bruk. L1 innehåller också C/A-koden (Clear/Acquisition) som används för att synkronisera mottagaren.

L2 sänds ut på 1227,60 MHz förutom samma information som L1 också navigationsdata med högre precision. I stället för P-koden sänds här de civila koderna CL och CM som används för navigation med lägre precision. Signalen är inte lika bredbandig som L1 och har därmed mindre avståndsupplösning.

L5 sänds på 1176,45 MHz och innehåller navigationsdata med högre precision och synkroniseringssekvenser. Signalen har samma bandbredd som L1 och har därför potential att ge hög positionsnoggrannhet.

Att sända ut dessa signaler på olika frekvenser fyller också den uppgiften att man kan kompensera för utbredningsvariationer i atmosfären. När man använder den civila signalen L2 blir noggrannheten bättre än åtta meter (med 95% säkerhet) men med hjälp av L5 kan man komma ned till ca 30 cm. Noggrannheten kan ökas ytterligare, vid stationära mätningar, genom att använda den mottagna signalens fas men vi nämner inget mer om detta nu.

DGPS

För att kringgå osäkerheten med navigeringssystemens tillgänglighet har man introducerat Differential GPS, DGPS. Detta bygger på att man har ett antal väl inmätta punkter på jorden. Flera fyrar tjänstgör som sådana punkter. Där har man noggranna GPS-mottagare och jämför den position som beräknas av dessa med den verkliga positionen så får man ett fel. Detta distribueras på mellanvåg till DGPS-mottagarna, som justerar sin positionsskattning. DGPS bidrar också med säkerhet då systemet kan larma om något fel uppstår i GPS. Den vanliga GPS:n är dock nu så pass bra att DGPS kommer att försvinna så småningom. För att ändå ha ett landbaserat system som komplement till de satellitbaserade så gör man nu försök med ett system som heter R-mode. Mer om detta kommer kanske i någon senare artikel.

Avslutning

GPS drivs av Förenta Staternas försvarsdepartement. I januari 2021 har systemet 31 satelliter som cirkulerar kring jorden i 6 olika banplan på en höjd av 20200 km. Varje satellit passerar ekvatorn i nordlig riktning två gånger om dagen. För täckning över hela jorden behövs 24 satelliter och de övriga finns i reserv. Varje punkt på jorden har ständigt minst sex satelliter ovanför horisonten.

För att råda bot på beroendet av en aktör finns nu många satellitbaserade navigationssystem: det Nordamerikanska GPS, det Europeiska Galileo, det Ryska Glonass och det Kinesiska Compass. Grunden för alla är densamma men förklaringarna ovan utgår från GPS (Global Positioning System) som är det mest kända systemet. Moderna mottagare kan utnyttja flera system och använda detta till att få högre noggrannhet i positionskattningen och bättre täckning över jordytan, dessa brukar benämnas GNSS (Global Navigation Satellite Systems). Förutom de världstäckande systemen finns några regionala system.

När man går i djupet på funktionen hos navigationssystemen och ser människans uppfinningsförmåga när det gäller matematik, mikrovågsteknik och halvledarteknik så innehåller satellitnavigeringssystemen minst lika mycket skönhet som de fyra vi önskar bevara men skönheten är fördold för andra än experter på området. Så länge människan har färdats på havet har navigationen varit föremål för uppfinningar. Hur hittade vikingarna till Vinland, solstenar, solkompass, polstjärnan? Noggranna klockor, s.k. kronometrar, uppfanns för navigation efter en tävling utlyst av det engelska parlamentet 1714. För första gången har vi system som ger positionen på metern när och det är bra. Ser man till vikten av att ha sjöfart som fungerar även under oväntade kriser så tror jag att det finns goda skäl att systemen samexisterar. Fyran är ändå ett robust system vars underhåll kan skötas av lokalsamhället på platsen. Sedan har vi förstås skönheten för ögat.....

Faktaruta

För att kompensera för flera av de fel som uppstår kan man göra en mycket komplicerad matematisk modell. Vi håller oss till de fyra grundläggande variablerna x , y och z , som anger positionen och τ som anger tidsfelet i mottagaren. Benämna satelliterna $i=1, 2, 3$ etc. Avståndet ρ till satellit i blir:

$$\rho_i = 2,99795 \cdot 10^8 T_i$$

Där T_i är tidskilladen mellan utsänd och mottagen signal. Konstanterna x_i , y_i och z_i anger satellitens position när signalen sänds ut. Varje satellit ger upphov till en ekvation:

$$\rho_i = \sqrt{(x_i - x)^2 + (y_i - y)^2 + (z_i - z)^2} + 2,99795 \cdot 10^8 \cdot \tau$$

Med fyra satelliter får vi fyra sådana ekvationer som utgör ett ekvationssystem som löses med den dator som finns i navigatören. Vanliga beräkningsmetoder är tex. Newtons metod eller Bancroft algoritmen. Den senare kan utgöra startpunkt för Newtons metod som sedan succesivt räknar sig fram till rätt lösning i flera steg. Med fler satelliter och mer kompetent dator kan fler faktorer införas i ekvationssystemet och därmed få ännu bättre positionskattning.

Stiftelsen Måseskär avvecklas

Stiftelsen Måseskär bildades 1983 av Leif Lehmann.

Stiftelsen fick till ändamål att

"främja vård, uppfostran samt undervisning av barn och ungdom samt utbildning inom sjömanskap, navigering och sjöräddning ävensom främja forskning inom natur och miljö".

För att kunna fullgöra sitt ändamål tecknade stiftelsen år 1988 avtal med Sjöfartsverket avseende arrende av Måseskärs fyrplats. Mot en symbolisk arrendeavgift åtog sig stiftelsen att svara för vård och underhåll av Heidenstamfyren och byggnaderna på fyrplatsen. Med frivilliga arbetsinsatser har stiftelsen kunnat vårda och utnyttja detta maritima kulturarv och kunnat fullgöra sitt ändamål.

Leif Lehmann avled 2013. Sjöfartsverket visade sin uppskattning av Leifs insatser genom att i Underrättelse för Sjöfarare (UFS) den 21 februari 2013 föra in denna text:

"Måseskärs gamla Heidenstamfyr kommer att hållas tänd till minne av Leif Lehmann med anledning av hans begravning den 7 mars 2013 i Masthuggskyrkan. Efter det att fyren släcktes 1978 bildade Leif personligen "Stiftelsen Måseskär". Stiftelsen har sedan 1988 enligt avtal med Sjöfartsverket under Leif engagerade ledning ansvarat för vård och underhåll av fyren och byggnaderna på Måseskär. Genom Leifs insats har ett svenskt maritimt kulturarv kunnat bevaras."

Genom åren har stiftelsen tagit initiativ till olika aktiviteter inom stiftelsens ändamålsområde. Bland annat har Sjöräddningen och Helikopterdivisionen på Säve förlagt sina övningar på och kring Måseskär. Stiftelsen har vidare engagerat sig i besök på Måseskär för de som velat uppleva den unika naturen, fågel- och djurlivet på ön.

Särskilt viktiga och uppskattade aktiviteter har varit den årligen återkommande Fyrdagen och Västerhavsveckan då hundratals intresserade besökt Måseskär.

För ett antal år sedan lämnade Transportstyrelsen tillstånd för stiftelsen att under Västerhavsveckan tända Heidenstamfyren, något som har uppskattats inte bara av fyrentusiaster utan särskilt av de boende på Karingön.

I november 2015 lämnade Riksantikvarieämbetet in en ansökan till Regeringen om att Måseskär skulle bli statligt byggnadsminne. Den 7 december 2017 fattade Regeringen beslut att Måseskär ska vara statligt byggnadsminne.

Sedan fyrplatsen blivit ett statligt byggnadsminne har Sjöfartsverket tagit över ansvaret för tillsyn, vård och underhåll av Måseskär.

Som en konsekvens av att Riksantikvarieämbetet lämnade in sin ansökan till Regeringen om att Måseskär ska vara statligt byggnadsminne har stiftelsen inte kunnat uppfylla sitt ändamål. Stiftelsens styrelse har därför beslutat avveckla stiftelsen.

På stiftelsens initiativ har boende på Karingön bildat den ideella föreningen "Måseskärs Vänner", som nu får ta över stiftelsens domän www.maseskarsfy.se och med Transportstyrelsen träffa nytt avtal om framtida tändning av Heidenstamfyren under Västerhavsveckan.

Enligt Leif Lehmanns önskemål, och enligt stiftelsens stadgar, har styrelsen beslutat att skänka stiftelsens kapital till Sjöräddningssällskapet på Karingön.

Stiftelsen vill särskilt tacka alla de som genom åren stöttat stiftelsen med gåvor och donationer, stora som små, och med osjälviska arbetsinsatser.

Ett särskilt tack går naturligtvis till Raimo Niklasson, Christer Hjelmsten, Bengt och Lennart Österberg, Michael Hinnersson och Camilla Larsson. Utan deras engagemang hade stiftelsen inte kunnat uppfylla sitt ändamål och Måseskärs fyrplats hade inte kunnat bevaras.

Måseskär i april 2021

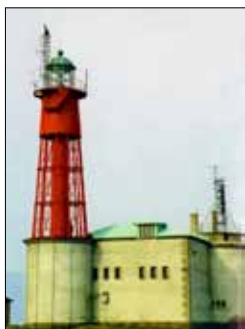
För Stiftelsen Måseskär

Björn Aschan

Stiftelsen Måseskärs siste ordförande

Fyrrar och händelser i Kalmarsund

Tom Karlberg, Stocksund

Utklippan

Foto: Esbjörn Hillberg

När man är ombord i ett fartyg på Östersjön och ska färdas söderifrån genom Kalmarsund - kan man fråga sig: När börjar egentligen sundet? Jo, sundet utgörs ju av själva området mellan Öland och Småland och börjar efter att man passerat fyrrarna Utklippan och Utlängan och kommer upp i linje med Ölands södra udde. Sundet tar sedan "slut" då man passerat ön Blå Jungfrun och Ölands norra udde. Jag själv har mest erfarenhet av farvattnen syd och norr om Kalmar, där jag känner till många fyrrar som visar vägen genom Kalmarsund och markerar dess djupränna.

I farvattnen vid Ölands södra udde och söder därom har flera sjöslag och haverier utspelat sig under årens lopp. En del av dessa händelser, som inträffat i närheten av fyrrarna söder om själva sundet och även händelser som skett vid fyrrar längre norrut skall jag försöka att återge.

Ångaren Sunningen och galeasen Svanen af Stockholm

Stockholmsångaren "Sunningen" havererade i december 1919 vid fyren Utlängan. Fartyget var på resa från Göteborg till Reval. I höjd med fyren rände "Sunningen" på grund. Det rädde tät snötjocka och nödsignalerna var svåra att uppfatta vid den närbelägna fyren. Men någon persons skarpa ögon blev emellertid räddningen för de ombordvarande på ångaren. Räddningspersonal från Utlängan gav sig ut i sina båtar och kunde rädda hela besättningen på 12 personer. Efter några dagar slogs det grundstötta fartyget sönder och gled av grundet och sjönk. Fyren Utlängan var bemannad under åren 1882 till 1911, därefter fanns på fyrplatsen tillsyningsmän fram till 1950-talets början.

En annan fyr som passeras före det att man kommer in i Kalmarsund är Utklippan, som var bemannad 1889 till 1972. Fyren ligger ensligt, långt från land och under speciellt höst och vinter kunde fyrpersonalen vara isolerad under långa perioder. Också här har flera sjöolyckor inträffat. Ett haveri, som kunde fått katastrofala följder, inträffade hösten 1969 då en gammal galeas med fem ungdomar ombord fick motorhaveri och drev upp på reven vid Utklippan. Ungdomarna som var på väg mot sydligare breddgrader, fick alltså se sitt äventyr avslutat utanför Utklippan. De sände upp nödsignaler från galeasen "Svanen af Stockholm". Lyckligtvis observerades dessa, och en helikopter kunde komma till undsättning och rädda samtliga. I och med att fyrpersonalen flyttade 1972 finns ingen bofast befolkning på ön, men sommartid är Utklippan ett välbesökt utflyktsmål och man kan övernatta på ett vandrarhem i de tidigare fyrbostäderna. Ornitologer och intresserade av amfibier (bl.a. grönläckig padda och stinkpadda) kan få sitt lystmäte tillgodosett på den karga ön.

Fyrskeppet Nr 29 Ölandsrev.

Arkiv Lotsverket

Ölands södra grund - fyrskeppet Ölandsrev - Olands södra udde

Vidare på väg upp till, och genom Kalmarsund, passeras om styrbord, Ölands södra grund. En kassunfyr som var bemannad 1951 till 1970. Dessförinnan (1919-1951) hade fyrskeppet Ölandsrev varit förankrad vid det förrådiska grundområdet. I dessa farvatten kunde hårt väder och kraftiga strömmar råda under höst och vinter. Vid ett tillfälle, år 1922, försvann en båt som tillhörde fyrskeppet. Båten var på väg, med två man ombord, från Ölands södra udde:s fyrplats ut till fyrskeppet. Alltför kraftiga vindar fick förmodligen båten att kapsejsa. Båten hittades tom och bärljades av ett tyskt fartyg, som förde den till Köpenhamn. Men efter de två ombord, fyrbiträde Mattsson och maskinist Pettersson fanns inga spår. Två av fyrpersonalen på fyrskeppet Ölandsrev omkom alltså.

Under 1930-talet tjänstgjorde en av mina släktingar på just detta fyrskepp i Kalmarsund. Efter åren i sundet förflyttades fyrskeppet och bytte namn till "fyrskeppet Fladen". Numera ligger det vid kaj i Göteborg och är ett av många fartyg i stadens maritima upplevelsemuseum "Maritiman".

Nu har vi äntligen kommit in i rätta Kalmarsund och siktar Ölands södra udde:s fyr. Här har inte bara en av mina släktingar varit verksam, utan flera har varit fyrmästare, fyrvaktare och fyrbiträde i olika omgångar. Fyren var bemannad under åren 1785 till 1980 och brukar kallas "Långe Jan". Namnet sägs fyren ha fått av Sankt Johannes / Jans kapell, som under medeltiden låg vid vägen ut mot Ölands sydspets. Inte bara namnet utan en hel del sten kom från det gamla kapellet och dess ruin då fyren byggdes.

Sjöslag, men också gentlemannamässiga krigshändelser

I närheten av Ölands södra udde har många historiska sjöslag ägt rum, såsom dansk-nederländsk-svenska drabbningen 1676 och den rysk-svenska drabbningen år 1789. Stora fartyg "med man och allt" har gått till botten vid dessa sjöslag. Vid ett senare tillfälle gick bara fartyg, utan manskap, till botten - nu är vi i slutet av 1915 - den

engelska ubåten HMSE-19 ligger och lurpassar på eventuella tyska fartyg i området. Första världskriget härjar över land och hav.

Kapten Cromie på ubåten skall gå till historien, som den, vars ubåt, sänkt fem tyska fartyg på samma dag utan att ett enda människoliv gått till spillo. De flesta tyska fartyg som trafikerade Östersjön under kriget var lastade med järnmalm från norra Sverige. Detta ogillades av engelsmännen som gjorde allt för att hindra trafiken. Den 11 oktober 1915 sänkte ubåten följande fartyg: s/s Walter Leonart, s/s Gertrude, s/s Director Rappenhagen och s/s Nicodemia. Dessutom jagades s/s Germania på grund i Kalmarsund. Vid alla tillfällen, före respektive sänkning, fick besättningarna gå i livbåtarna och på avstånd se sitt fartyg sjunka ner i djupet.

Det sista fartyget som sänktes, denna för tyskarna katastrofala dag, var "Nicodemia", vars kapten försökte undkomma genom att sätta högsta fart mot Ölands södra udde. Det lyckades inte, kaptenen gav upp och engelsmännen bordade fartyget. De "välkomnades" med några glas tyskt öl. Engelsmännen tackade en stund senare med att säga: Ni får 15 minuter på er att lämna fartyget innan vi sänker det. Det var bara att ge sig av i livbåtarna. Men allt öl hade man tydligen inte hunnit dricka upp, för vid dykningen vid vraket 1998, kunde dykarna hämta upp några flaskor av just detta öl. Ölets jästkultur levde fortfarande och med hjälp av ett bryggeri kunde man återskapa ett liknande öl som det ursprungliga från 1915. Ölet såldes på Systembolaget under några år under namnet "Vrak".

Det enda fartyg av de fem, som engelsmännen bordade, med kapten Cromie i spetsen, men inte lyckades sänka, var alltså Germania. Ubåten förföljer den tyska ångaren upp genom Kalmarsund. Det flyende fartyget går på grund vid Björkeskär på fastlandssidan. Ubåten går försiktigt intill det grundstötta fartyget och bordar detsamma. Man försöker dra ångaren flott. Detta för att försöka sänka den på djupare vatten, men det misslyckades. Istället plundrar man fartyget på matvaror, rep och trossar och beslagtar även personliga tillhörigheter, bl.a. ett armbandsur. Allt detta sker inne på svenskt vatten!

Ubåten ger sig av efter det att man låtit en krutladdning explodera i Germanias aktra lastrum. Ingen människa kommer emellertid till skada. Fartyget sjunker inte utan kan, efter någon vecka, repareras hjälpligt. Senare dras det flott och avseglar mot Tyskland. Händelsen genererar stora diplomatiska förvecklingar. Sverige anklagar England för att inte ta hänsyn till svenskt territoriellt vatten och den svenska neutraliteten. Summan av alla förhandlingar och skrivelser som sänds mellan länderna blir att England får ersätta Tyskland för den skada plundringen orsakat det tyska fartyget - även det stulna armbandsuret får återsändas.

Norrut genom Kalmarsund

På väg norrut passeras ensfyrrar som leder till Grönhögen på ölandssidan och till Kristianopel på smålandssidan. Kristianopel var, under flera århundraden, gränsorten mellan Danmark och Sverige. Här har flera strider stått mellan länderna. På den danska sidan var Kristianopel en gränstad, men år 1611 raderades, mer eller mindre, staden ut av svenska trupper ledda av den unge Gustav Adolf. Idag är det istället en

liten idyllisk semesterort - känd för att söder om Kristianopel är sillen sill och norr om är samma fisk strömning.

Strax norr om Kristianopel har fyrskeppet Utgrunden, stationerad mitt i Kalmarsund, legat för ankar, under åren 1864 till 1946, varefter fyrskeppet ersattes av en obemannad kassunfyr. Denna fyr fjärrmanövrerades från närbelägna Garpens fyr. Kassunfyren var i drift till 2003. En ombyggnad har därefter genomförts för att få till stånd ett havsbaserat forskningscenter. Fyren har försetts med en hög mätmast. Fyren har döpts om till "Utblickens fyr" och är med mätmasten hela 90 meter hög. År 2019 var anläggningen till salu - Jag vet inte om någon person eller något företag har näppat och förvärvat "det hela".

Jag har haft, både en farbror, Per Albert Holmström, och en morbror, Torsten Samuelsson, i tjänst på fyrskeppet under många år. De har tjänstgjort i olika omgångar. Från detta fyrskepp har jag ett speciellt minne, ett fantastiskt fint snapsglas. Sjöfartsverkets emblem / ankare är ingraverat. Snapsglaset har en tung glasfot så att det skulle stå stadigt och inte välta vid lite sjögång. Understundom använder jag detta glas och tar mig en snaps, samtidigt som mina tankar går till alla som jobbat och kämpat på fyrar och fyrskepp runt om i Sverige.

Vid Utgrunden i Kalmarsund utspelades 1957 en fartygs-katastrof. Ångaren "Regulus" från Costa Rica - tidigare ett gammalt Stockholmsfartyg - kolliderade under klar sikt och relativt fint väder med tyska motorfartyget "Silbermöwe", som tillfogades svåra skador. Trots allt, trodde man att fartyget skulle kunna hålla sig flytande och Regulus tog henne på släp mot Kalmar: Men endast någon distansminut norr om Utgrundens fyr fick fartyget svår slagsida och sjönk på 20 meters djup. Besättningen på fem personer gick i livbåten och plockades snabbt upp av Regulus och följde med till Kalmar.

Fyren Garpen - Fyrvaktarens barn och släktingar försvinner i djupet

I farvattnen utanför Garpen inträffade, i mitten av 1920-talet en ohygglig tragedi. Tio ungdomar drunknade i vattnet mellan Garpen och Bergkvara på fastlandet.

Sju ungdomar, i åldrarna 13-21 år, var på veckosluts-besök hos sina tre kusiner på fyrplatsen. De sju, som bodde på fastlandet, hade hämtats i Bergkvara av fyrvaktare Hjalmar Sjöholm. Hjalmar var far till de tre barnen på fyrplatsen. Ungdomarna hade roat sig på lördagens eftermiddag och på söndagens förmiddag, både på fastlandet och ute på fyren. Senare på söndagens eftermiddag bestämde sig fastlandsungdomarna att, tillsammans med Sjöholms barn, själva segla in från fyren till Bergkvara. Alla tio hoppade i båten och seglatsen till fastlandet påbörjades. Väl ute - halvvägs över vattnet - blev himlen blysvart och det kom åska med kraftiga vindar. En sjö, eller flera, slog förmodligen in i segelbåten, som kapsejsade - alla ombordvarande hamnade i vattnet. Inga flytvästar - ingen hjälp från andra båtar - gjorde att alla de tio omkom i Kalmarsunds vågor.

Garpens nya fyr med fyrbostäderna.

Foto: Esbjörn Hillberg

Vilken tragedi - tio barn och yngre personer, nästan alla släkt, rycktes bort i sin ungdoms dagar. De anhöriga och hela bygden gick länge i sorg och än i dag hör man äldre personer tala om den förskräckliga sjöolyckan - snart 100 år efter att händelsen inträffade.

Vi tar oss vidare på vår resa genom Kalmarsund. Fyren Garpen har passerats. Det var alltså personalen på Garpens fyr som efter 1946 hade ansvaret för, inte bara sin egen fyr, utan också kassunfyren vid Utgrunden. Garpens fyr, som ligger lite norr om Utgrunden, var bemannad åren 1893 till 1967.

Idag finns, sommartid, möjlighet att besöka fyrplatsen med reguljär båt från Bergkvara. Man kan även äta lite gott på fyrplatsens restaurang och övernatta i de gamla fyrbostäderna - det kan vara en jättefin upplevelse! Mer information på www.garpen.se.

Grimskär och Kalmar

Norr om Garpen börjar man närma sig Kalmar. Först passerar Trädgårdsgrund - den första lysboj som försågs med AGA-ljus, så tidigt som 1906. Nästa fyr som varit bemannad i Kalmarsund är Grimskär som hade fyrpersonal under åren 1837-1941. Grimskär ligger endast någon dryg sjömil utanför Kalmar slott och här börjar Kalmarsunds djupränna. En mängd ledfyror / kassunfyror ligger nu som på ett pärlband genom sundet (Skansgrundet, Huvudet, Osvallsgrundet, Krongrundet och Sillåsen, som ersatte den tidigare bemannade fyren Skäggenäs, och sist i raden kommer Slottsbredan).

Kalmar passeras, här har under ett par hundra år funnits ett varv, där bl.a. det första svenska fyrskeppet byggdes. Det var i ek och furu. Fyrskeppet sjösattes 1843 för att året därpå gå i tjänst vid Falsterbo rev under namnet "Cyklop".

Vid sidan av varvet och varvsholmen ligger Ängö. (Jag är själv född och uppvuxen på denna ö) och här fanns Kalmar flyghamn under några år på 1920 och 30-talen.

Grimskärs fyrplats från luften, 1932.

Arkiv: Lotsverket

Lufthansa hade reguljära flygningar, Stockholm - Kalmar - Stettin, på den tiden. Sjöflygplanen landade i Kalmarsund och bogserades, eller körde för egen maskin, in till flyghamnens terminal, där passagerarna kunde ta en bensträckare och få lite mat, under tiden som flygplanen tankades. En och annan ny passagerare tillkom också.

Bland de tyska flygkaptener som var piloter på planen fanns då och då en viss Herman Göring. I Kalmarsund har det förutom haverier med fartyg inträffat en del tillbud och haverier med flygplan. Flera sjöflygplan var tvungna att vid dåligt väder och dålig sikt landa på vattnet i någon skärgårdsvik och invänta bättre väder. Dessa landningar avlöpte för det mesta väl, värre gick det för ett Draken-flygplan och dess pilot som störtade i Kalmarsund i november 1977. Piloten skjutet ut sig med katapult - men fallskärmen vecklar inte ut sig och piloten omkommer.

Tyskt flygplan vid Ängö flyghamn med Kalmar Varv som bakgrund. På varvet byggdes det första svenska fartyget som beställdes som fyrskepp.

Digitalmuseum Kalmar, fotograf okänd

Smalaste delen av sundet, Borgholm och Dämmans fyrplats

Efter Kalmar kommer man snart genom den smalaste delen av sundet. Här ligger Revsudden på fastlandssidan. Härifrån gick det, speciellt under 1960-talet, ett flertal färjor till Öland. Kortaste överfartstid - bara ungefär 20 minuter. På Revsudden har det funnits en bemannad fyr, Skäggenäs, som hade fyrapersonal från 1904 till 1944. På ölandssidan fanns på den tiden Ispe uddes fyr. Den var bemannad 1866 till 1916.

Vi ser snart Borgholm med dess slottsruin som överblickar den lilla staden. Hit gick reguljära turer med "stockholmsbåten". Sommartid kom turister i stora mängder från huvudstaden, men det hände också att postångaren "Öland" från Kalmar kom

med turister. Vanligtvis gick postångaren mellan Kalmar och Färjestaden. "Öland" som byggdes 1931 har efter åren i Kalmarsund, haft en mångskiftande tillvaro - färja mellan Umeå och Vasa under namnet Korsholm, stabsfartyg i finska flottan och efter det nära att bli skrotad. Men som en fågel Fenix, blivit räddad och går numera efter en fantastisk ombyggnad, som restaurang- och turistbåt i Stockholms skärgård under namnet s/s Stockholm.

s/s Öland, senare s/s Stockholm.

Arkiv: Fakta om Fartyg

Fyrplatsen Dämman siktas i norr. Om Dämman, där jag haft min farfar och andra släktingar som "fyrfolk" under flera år, har jag berättat i en tidigare artikel i "Blänket".

Den sista, tidigare bemannade, fyrplatsen på smålandssidan, innan vi lämnar Kalmarsund är Furön, som varit bemannad under åren 1874 till 1911. Under alla år som fyren varit bemannad var det en fyrmästare och en fyrvaktare som hette Furén i efternamn på Furön!

Blå Jungfrun - Nu är resan genom Kalmarsund slut

Nu siktar vi Blå Jungfrun - häxornas hemvist - Blåkulla. Den först fyren på ön tändes 1926 och senare tillkom ytterligare en obemannad fyr på 1950-talet. Båda är numera släckta.

Kanske den största händelsen på Blå Jungfrun var när författaren Verner von Heidenstam gifte sig med Olga Wiberg ute på Blå Jungfruns klippor en dag 1896. Flera författar- och konstnärskolleger var inbjudna till bröllopet bl.a. Gustav Fröding, Albert Engström, J.A.G Acke med flera. Det var säkert en fantastisk bröllopsfest mitt ute i Kalmarsund.

"Länge Erik", Ölands norra uddes fyr, "signalerar" att nu lämnar vi Kalmarsund. På denna fyr har jag tillbringat många dagar i tonåren och här föddes mitt intresse för sjö, hav och fyrar. Under åren 1946 till 1962 var min morbror, Torsten Samuelsson, fyrmästare på fyren och speciellt i slutet av 50-talet och när Torstens tjänstgöringsperiod började närma sig sitt slut, före pensionen, var jag "medhjälpare" i fyrgöromålen. När jag senast besökte fyren, såg jag att, det tidigare så stolta och helt vita fyrtornet, började angripas av tidens tand och fått ett lätt bedagat utseende. Min förhoppning var att det skulle finnas lite pengar i Sjöfartsverkets budget för att råda bot på detta. Och, se - min förhoppning infriades, fyrtornet målades om för bara något år sedan! Finfint!

Resan genom Kalmarsund och passerandet av en mångfald fyrar är slut och vi har avverkat en sträcka som är ungefär lika lång som Öland, nämligen cirka 14 landmil.

Mariestads Fyrsällskap bygger en vippfyr

Mats Palmerius (text) & Bo Björk (foto)

Vinklarna sågas på stöttorna som sitter mot pelaren. Karl-Bertil Ljungström & Tore Johansson.

Vippfyrens trädetaljer tjäras. Björn Björk, Åke Björk & Göte Ståhlberg.

Allt sedan år 2016 när Svenska fyrsällskapet tilldelade vår förening utmärkelsen "Årets Vipp" har tanken funnits att i Mariestad bygga en Vippfyr av större format. Efter ett par års funderande lade Fyrsällskapets ordförande Bo Björk ett medborgarförslag till Mariestads kommunfullmäktige. Idén var att uppföra en vippfyr som en staty någonstans i Mariestads hamnområde. Fullmäktige var positiv till förslaget och kommunstyrelsen fick i uppdrag att utreda om plats och finansiering. Kvarnarna malde och i slutet av år 2020 blev det grönt ljus. Arbetena kunde nu påbörjas. Fyrsällskapet står för huvuddelen av det praktiska arbetet och delar av finansieringen.

Fyrens trävirke är av limträ från Moelven i Töreboda och alla metallarbeten och detaljritningar utförs av Svetsbolaget Conrad & Co i Mariestad. Vi är stolta över att vi kan använda lokala leverantörer.

I februari levererades limträbalkarna och i maj kunde vi kapa dem och påbörja impregnering. Vidare har vi format, armerat och gjutit den betongplatta på vilken vippfyren ska resas.

Fyren är redan namngiven till "Lennart" för att hedra Mariestads Fyrsällskaps initiativtagare och mångåriga ordförande, framlidne Lennart Högstedt.

Beräknad invigning kan bli till Internationella Fyrdagen den 22 augusti.

Gjutning av plattan som vippfyren skall stå på. Björn Björk, Tore Johansson, betongföraren & mannen till höger Sune Svensson.

Gamla Fyren på Östergarnsholm allvarligt skadad av hussvamp

Jan Åberg

Ordförande, Östergarn-Gammelgarns Hembygdsförening

Konung Karl XIII fastställde år 1816 ritningarna till det som skulle bli Gotlands första ordentliga fyrbyggnad. Den drygt 200 år gamla stenfyren på Östergarnsholm har sedan 1818 löpande underhållits. År 2020 upptäcktes emellertid ett omfattande angrepp av äkta hussvamp, huvudsakligen i inredningens träverk. Allt organiskt material måste nu avlägsnas och brännas på plats, innan sanering och återuppbyggnad kan ske.

Östergarnsholm är en 200 hektar stor ö belägen c:a 2 distansminuter öster om Herrvik. Denna ö betas av får under sommaren, men är helt obebodd. Här uppfördes Gotlands äldsta bevarade stenfyr år 1818. Ursprungligen eldades den med stenkol, men 1849 byggdes en lanternin och en rovoljelykta installerades. År 1919 togs fyren ur bruk och ersattes med en ny fyr längre österut, benämnd Östergarnsholms Fyr.

Östergarn-Gammelgarns Hembygdsförening bildades 1979 med ändamål att "värna om och vårda hembygdens miljö och dess kulturarv och föra det vidare till kommande generationer". Under åren har föreningen kommit att äga och vårda en rad byggnader (bl.a. en komplett gotlandsgård, ett båtsmanstorp, fyra kvarnar och ett antal fyrar). Till detta kommer en stor samling föremål (bl.a. en hundraårig räddningsbåt och tre seglande allmogeåtar). Föreningen har i dagsläget c:a 400 medlemmar.

År 1994 överlät Sjöfartsverket tre fyrar på Östergarnsholm till Hembygdsföreningen. Dessa är Gamla Fyren (stenfyr från 1818), Östergarnsholm västra (AGA-fyr från 1921), samt en s.k Polheimersfyr (stenfyr från 1848). Sedan dess har föreningen löpande underhållit fyrarna, hållit den västra tänd, samt visat alla tre för besökande, särskilt i samband med Fyrdagen.

Gamla Fyren är förklarad som Byggnadsminne sedan 1992. Den är även klassad som Kulturogendom enligt 1954 års Haagkonvention, s.k. Blue Shield. På Östergarnsholm finns en kulturminnesförklarad förhistorisk fornborg, precis där den aktuella fyren är belägen.

Svampangreppet upptäcktes av Hembygdsgörelningen i juli 2020. Länsstyrelsen och ett antal experter på svampangrepp i äldre kalkstensbyggnader kopplades omedelbart in. Vid närmare undersökningar visade sig angreppet värre än befarat och stora delar av invändiga paneler, trappor och övriga snickerier är svårt angripna samtidigt som mycel fått fäste djupt inne i murverket.

Hembygdsgörelningen och Länsstyrelsen samarbetar kring projektledning, finansiering och tillståndsgivning. Sjövärnskåren svarar för huvuddelen av transporter. Gotlandsbyggen AB svarar för rivning och återuppbyggnad. Till det kommer en rad experter inom byggnadsantikvariska, byggnadstekniska och saneringspraktiska frågor.

Arbetet inleddes under 2020 med besiktning av skadorna och initiala insatser för att hejda vidare svamptillväxt. Det fortsatta arbetet sker i tre steg, varav de två första sommaren 2021 och det tredje sommaren 2022.

1. Rivning av fyrens inredning och bränning av allt trävirke.
2. Sanering med värme och kemikalier.
3. Återuppbyggnad av inredningen.

Löpande dokumenteras och kvalitetssäkras alla arbetsinsatser. Efter steg 3 kommer Hembygdsgörelningen i samarbete med Länsstyrelsen att fortlöpande övervaka fyren för att förhindra nya angrepp.

Den primära utmaningen är transporter till och från ön. Vädret är lynnigt och sjögången oberäknelig. Östergarnsholm saknar hamn, och transporter på själva ön måste ske med terrängfordon, samtidigt som ön har en mycket känslig natur och fyren är belägen inom en fornborg. Dessutom saknar ön el, dricksvatten och bostadshus för övernattnig. Stor hänsyn måste tas till kultur- och naturvärden. Samtidigt måste arbetet utföras med högsta försiktighet för att förhindra spridning av hussvampens sporer.

Målsättningen är att till hösten 2022 återställa fyrens inredning till det skick den hade på sin tvåhundraårsdag.

Östergarn - Gammelgarns
Hembygdsgörelning

Fyrnytt

Maria Elsby

Västsvenska fyrar rustas upp

Under sommaren 2021 kommer Sjöfartsverket att satsa 10 miljoner kronor på att rusta upp 20 västkustfyrar.

De fyrar och kummel som berörs ligger mellan Onsala och Fjällbacka och är:

Hallands Svartskär, Kungen, Södra Syster, Djupskär, Brätö, Gravarne Nedre, Lyr, Råö Övre, Råö Nedre, Järnskär, Käringö Kummel, Oxskär, Porsnäsudde, Lilla Köttö, Södra Meholm, Breviksudde Övre, Koljebergskil Nedre, Strömholmen, Vinterholmen, Stenskärsrännan, Otterholmen, Fisketången Östra och Fisketången Västra.

Jakob Olofsson på Sjöfartsverket, som är byggprojektledare, menar att de aktuella fyrarna är gamla, i dåligt skick och har passerat bäst före datum. Man kommer i vissa fall att riva gamla uttjänta konstruktioner och ersätta dem med nytt material och samtidigt modernisera tekniken med LED-lampor och solpaneler. För en del fyrar kommer utseendet att förändras ganska mycket medan det för andra inte blir så stor skillnad.

Varför gör man detta? Jo, man vill förbättra sjö- och driftsäkerheten och underlätta det framtida underhållet och på så sätt minska arbetskostnaderna.

Det är Sjöfartsverkets arbetsfartyg *Fyrbjörn* som startar upp fyrreoveringen i juni och håller på in i september. Arbetet kommer att utföras dagtid, men man varnar båtägare för att det kan medföra driftuppehåll för fyrarna. Det kan bli ett tidsglapp mellan monteringen av fyrkurerna och teknikinstallationen.

Totalt har Sjöfartsverket c:a 200 fyrar från Varberg upp till norska gränsen. Det kan bli aktuellt med fortsatta reoveringsarbeten under 2023.

Kapelluddens fyr restaureras

I tidningen Barometern läste vår uppmärksamme medlem, Henrik Carlgren, att Sjöfartsverket under sommaren hade för avsikt att restaurera den snart 150-åriga Kapelluddens fyr. Fyren är rostangripen och avsikten är att måla den ut- och invändigt för att förhindra korrosion. Man skall också kitta om läckande fönster och byta ut entrédörren.

Fyren som är en s.k. Heidenstammare uppfördes på Kapelludden på Ölands östra kust 1872 i regi av fyringenjören A.T. Gellerstedt. Fyrens namn var då Ölands Östra men bytte 1884 till Kapelludden. Fyrornet, som tillverkades på Helsingborgs Mekaniska Verkstad, är c:a 32 m högt och

Foto: Esbjörn Hillberg

består av ett "öppet pelartorn i järn" som ursprungligen försågs med lanternin, lins och rovoljelampa. Rovoljan byttes senare mot fotogen som i sin tur byttes ut mot Lux-ljus 1908. Elektrifiering av fyren gjordes 1942 och 1967 blev den automatiserad och därmed också avbemannad.

Namnrevidering i samband med Lantmäteriets arbete med fyrnamn

I dagstidningarna kunde man kortfattat läsa att Lantmäteriet hade för avsikt att byta namn på ganska många svenska fyrar. Synnerligen alarmerande läsning. Tänkte att detta kan ju bara inte vara sant och vad skulle det medföra för Svenska Fyrällskapet? Jag mailade Lantmäteriet i Gävle och fick då omgående svar från utredaren vid Ortnamnsfunktionen, Lennart Dehlin. Han förklarade att det inte var så illa som det lät och skickade mig en lista över de fyrar som kommer att finnas kvar med kompassros på Lantmäteriets kartor och dels en PDF över beslutet. Han påpekade också att läser man noga så ser man att det normalt står "ersätter fyrnamnet".

Utdrag ur beslutsunderlaget:

Ärendebeskrivning

Lantmäteriet har genomfört ett omfattande arbete med att utmönstra ett stort antal av de fyrmarkeringar med tillhörande namn som sedan länge funnits med i våra grundläggande geodata samt på de allmänna kartorna.

I enlighet med beslut från Informationsförvaltning, Topografiska data vid Lantmäteriet den 27 augusti 2019, ska f.d. bemannade kustfyrar och historiska fyrar redovisas fullständigt. Även ledfyrar som utgör ett markant inslag i landskapet ska fortsatt redovisas. Övriga fyrar utgår. Arbetet berör totalt 1262 fyrar, och de underlag som använts vid arbetet är uppgifter från Sjöfartsverket samt Svenska Fyrällskapets Fyrwiki (<https://fyr.org/wiki/index.php/Huvudsida>).

I flera fall har fyrnamnen i ett tidigare skede kommit att ersätta de ursprungliga naturnamnen, vilket ibland har inneburit att naturlokalen åsatts ett mer eller mindre konstruerat eller "uppsnyggt" namn som inte överensstämmer med det lokala namnbruket. Lantmäteriet har mot ovanstående bakgrund för avsikt att återgå till de tidigare redovisade namnen för naturlokalerna, förutsatt att dessa kan återfinnas i tillgänglig dokumentation.

Observera att det gäller ändring på Lantmäteriets kartor och enl. Lennart Dehlin varken får eller vill de ändra fyrarnas namn. Det åligger i så fall Sjöfartsverket eller Transportstyrelsen. Med andra ord var detta "en storm i ett vattenglas". Det positiva ur Svenska Fyrällskapets synvinkel är att vår förening och Fyrwiki omnämns i beslutsunderlaget. För att citera Lennart Dehlin: "Fyrwikin är en av mina ständigt upplagda sidor tillsammans med SCB, Institutet för språk och folkminnen och så våra egna hemsidor förstås! Inget dåligt sällskap, med andra ord. Där kan ni sträcka på er!"

Visst sträcker vi på oss eftersom det mer än 10-åriga arbete som lagts ner på att bygga upp Fyrwiki kommer till praktisk användning helt i överensstämmelse med våra stadgar att dokumentera och sprida kunskap om fyrar och sjömärken.

Pigeon Point Lighthouse

Malin Hedblom

Highway 1, brukar kallas för USA:s vackraste väg. Den slingrar sig längs hela Kaliforniens otroligt vackra kust, högt över havet och längs med sanddyner, genom Redwood-skogar och över djupa raviner. Längs vägen ligger det ett flertal fyrar som är värda att besöka. En av de vackraste är *Pigeon Point Lighthouse* 80 km söder om San Fransisco. Det är den högsta fyren på USA:s västkust och en av landets högsta fyrar.

Pigeon Point fyren ligger högt över havet på en udde och blickar ut över Stilla Havet. Runt omkring är marken täckt av suckulenter och i bakgrunden lyser fälten gula av smörblommor. Nedanför de branta klipporna slår stora vågor upp vatten så det yr flera meter upp på klipporna.

Fyren byggdes år 1872 och tändes för första gången vid solnedgången den 15 november 1872. Den fick sitt namn av skeppet Carrier Pigeon som förliste precis utanför 1853. Ytterligare tre skepp förliste utanför udden under 1860-talet vilket gjorde det till en av de farligaste platserna längs västkusten. I mars 1871 beslutade kongressen att det skulle byggas en toppmodern fyr med signalhorn på udden till priset av 90 000 dollar.

Marken kring fyren är täckt av suckulenter och ängar av smörblommor.

Fyrens Fresnel-lins tillverkades av Henry - Lepaute i Paris och bestod av 24 fack och 1008 handpolerade linser och prismor, den kunde generera 500 000 candela. Från början eldade man raffinerat grisfett för att tända fyren, men 1888 byttes den ut till en fotogenlampa. Pigeon Points kännetecknades av sitt vita sken som lyste var tionde sekund, vilket skapades genom att linsen roterade ett varv på fyra minuter.

1926 kom elektriciteten ut till fyren och fotogenlampan byttes ut till en 1000W glödlampa. Sedan 1972 sköts fyren av USA:s kustbevakning. De bytte ut Fresnel-linsen mot en 610 mm aerofyr/flygfy. Idag är det en automatiserad LED-apparatur som står för ljuset.

Till skillnad från många andra fyrvaktarjobb så var ensamheten inte ett problem här. Fyra fyrvaktare med familjer bodde tillsammans på udden och det fanns en skola i närheten där barnen gick. Fyren blev även ett utflyktsmål för dåtidens turister och fyrvaktarna fick ge guidade turer åt besökare flera gånger i veckan.

När man har tittat färdigt på fyren och istället spanar ut över havet finns stora chanser att se valar. Varje vinter simmar c:a 20 000 gråvalar förbi på sin resa från Alaska till Mexiko för att para sig och föda sina ungar, när ungarna är stora nog simmar de tillbaka de 966 mil till Barents hav för att äta upp sig till nästa parningssäsong. Även knölvalar, delfiner, blåvalar och späckhuggare gör samma resa. I vattnen utanför fyren finns även mängder av sälar, havsuttrar, sjölejon och sjöelefanter.

En smal stig leder ner från fyren till en skyddad strand. I teorin går det att ta sig ett dopp där, havstemperaturen är dock oftast runt 12 C, med toppar på 15 C juli till september. Man får även vara beredd på att dela stranden med sjöelefanter eller sälar.

Fyrvaktarens kontor och oljeförrådet har renoverats, och inuti oljeförrådet finns nu en liten miniatyrbildning om fyrens historia. Fresnel-linsen är sedan 2011 uppställd för besökare i signalhornshuset. Precis intill fyren ligger fyrvaktarens bostad som omvandlades till ett vandrarhem redan på 1960-talet.

I december 2001 föll det totalt sönderrostade järnstaketet ned från fyrens topp. Fyren har sedan dess varit stängd för reparation och man kan inte gå upp i den.

En sjöelefant har gjort det bekvämt för sig på stranden.

Renovering av mistlurshuset och fyrhuset var planerat att påbörjas under våren 2020, men på grund av pandemin så är det skjutet på framtiden.

Vi besökte Pigeon Point Lighthouse i februari 2020.

Fakta

Position: Highway 1, 80 km söder om San Francisco

Byggnadsår: 1872

Höjd: 35 m

Originalljuskälla: Fresnel-lins med 1008 prismor

Linsens storlek: 4,9 m hög, 1,8 i diameter

Lite om omslagsbilderna

Fyren Spårö ligger mycket högt och spektakulärt vid det södra inloppet till Västervik. Fyren är av traditionell åttakantsmodell men föregicks tidigare av ett mindre fyrtorn utbyggt från den röda byggnaden. Som sällskap en bit inåt inloppet står ett av landets kanske resligaste sjömärken vida synligt ut i havet– Spårö Båk. Härifrån har man en vidunderlig utsikt ut mot Kalmarsund. Lägre, och en bit in på ön, hittar man den tidigare fyrbostaden. En klenod den med, helt intakt och mycket välskött.

Grönö fyr är ett lätt siktat rundningsmärke vid kanten av Nämndöfjärden för vidare färd över Ingaröfjärden och in mot Saltsjöbaden samt Baggensstäket. Denna farled är då inte fyrbelyst varför den kan klassas som en ren fritidsbåtsled. Först vid inloppet till Baggensstäket dyker den lilla Boo fyr upp. Dit kan det ibland kännas både mörkt och långt.

Magnus Rietz

Fyrkryssning med Briggen Tre Kronor af Stockholm 29 maj 2021

Anders Unosson

Kl 10 avgång från Stafsnäs Vinterhamn. Ombord 25 passagerare, 11 besättningsmän samt Svenska Fyrskaps nyalde ordförande Janne Olsén som guide.

Janne Olsén

Foto: Anders Unosson

Motorgång norrut och segelsättning på Kanholmsfjärden. Vinden NO c:a 4 – 5 m/s. Soligt väder med några molntussar högt.

Seglingen hade annonserats i Blänket nr 2021:2 samt på Fyrskaps hemsida. Sammanlagt fyra seglingar planerades och samtliga var slutsålda med personer på väntelista.

Avsikten var att segla genom Sandhamnshålet och vidare österut mot Revengegrundets fyr och (helst också) rundning av Almagrundet. Vinden bestämde att vi efter Revengegrundet fick ta en kurs syd om Bullerö för att kunna vara åter i Stafsnäs kl 18.00.

Vi seglade förbi ett antal fyrar: Tegelhällan, Runö fyr, Trollharan, Långholmen, Yxhammarskobb, Getholmen, Farfarsgrund, Sandhamns fyr (som blev 150 år 2020), Korsö Torn, Svängen, Grönskärs fyr (på lite avstånd men dock) samt Revengegrundet.

Janne Olsén berättade om fyrarna och farlederna, både nutidshistorier och hur det varit förr. Området gömmer en mängd fartyg som förlist under årens lopp. Därav också en förklaring till att det är många fyrar för att leda fartygen rätt.

Vi seglade sydlig och sydvästlig kurs, för att passera söder om Bullerö skärgård och norr om Långviksskärs skärgård. Seglade förbi Idöborg och rundade Nämö Bäte för att ta oss ut på Nämöfjärden och förtöja i Stafsnäs några minuter efter 18.00.

Fler fyrkryssningar planeras. Se "Höstprogrammet" och Fyrskaps hemsida..

Rättelse gällande fyrmuggar i förra numret:

I denna ibland förvirrande pandemitid när det ena året kan blandas ihop med det andra och då så få "milstolpar" kunnat märkas ut i tillvaron är det lätt att bli lite vimsig. Det hände under tecknad när det gäller Utklippan och årtalet som denna fyr uppfördes. Till råga på allt när man i förra numret av Blänket orerade om just tokiga årtal på dessa i övrigt trevliga muggar. Och inte nog med det. Jag var även där och skruvade upp skylten med 150-års jubileet av fyren. Rätt ska vara rätt naturligtvis. Den röda Heidenstamfyren uppfördes 1870, inget annat.

Magnus Rietz

TYLÖ FYR 1913 ... en tavla berättar

Göran Andersson, Mellby, Öland

På en loppmarknad fann min sambo för några år sen en drygt sekelgammal och inramad miniakvarell med motivet Tylö fyrplats¹. Ramen var gjord för att lätt kunna öppnas och innanför bakstycket fanns en dedikation av konstnären Sven Ericson, som troligen stått på Tyludden i Tylösand och skissat av den välkända siluetten i väster.

På akvarellens baksida hade han skrivit:

"Till fru Maggie Eneström² med tillgifvenhet ..." och daterat gåvan 12 november 1913.

Sven Ericsons signatur "SE" på akvarellen är vackert stiliserad och påminner om, tycker jag, ett par spelande doppingar!

¹ Tylö fyr stod klar och rödmålad 1870 och frade 150 år i juli 2020. Fyra år före akvarellens tillkomst målades fyren vit och var så även i samband med avbemanningen och nedsläckningen 1968, då den obemannade kassunfyren Tylögrund ersatte.

För omkring tio år sedan fick Tylös släckta fyrtorn tillbaka den röda originalfärgen i samband med att lanterninen återbördades.

² Maggie Maria Eneström, f. Hallbäck i Malmö (1884-1964) är gravsatt med sin man, armémajoren Ernst Gustaf Henrik Eneström (1874-1944) på Galärvarvskyrkogården i Stockholm.

Boktips

Archie's Lights *The Life and Times of a Scottish Lightkeeper* av Archie MacEachern, Anne MacEachern

Boken beskriver livet och arbetet på skottska fyrar 1910–1975. Archie MacEachern föddes 1910 på St Abb's Head, Skottland. Hans far var fyrvaktare där. Archie kom att bli tredje generationen i familjen som tjänstgjorde hos Northern Lighthouse Board (NLB). Hans mor dog när han var fyra år, och fadern som hade blivit befördrad till fyrmästare hade nu även två små barn att ta hand om. Under uppväxten fick Archie

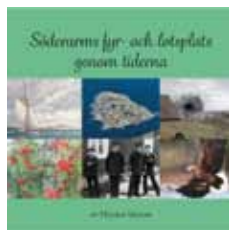
och hans bror hjälpa till med olika sysslor i fyren och lärde sig hur en fyr skulle skötas. När Archie var sexton år fick han arbete på Pharos, en ångbåt som servade NHL:s fyrar. 1932 började han som lärling på Isle of May. När lärlingstiden var slut 1934 flyttade han med sin fru till Fair Isle där han fått arbete som Assistant Keeper på Fair Isle North. Här tjänstgjorde han till 1939, när han blev förflyttad till Dhuheartach, som var en *rock station*. Här fanns inte möjlighet för familjerna att bo så de fick bo på en *shore station* på Erraid. När han gick i pension 1975 hade han flyttat med familjen till många skotska fyrar för tjänstgöring.

Boken ger en intressant inblick i livet och arbetet på de olika fyrplatserna. Den innehåller även många fina illustrationer.

Utgivare är Whittles Publishing, ISBN: 9781849953993 och språket är engelska. Boken har formatet 239x170x13 mm och är på 208 sidor. Pris: 249:- hos t.ex. Bokus.

Marianne Holm

Söderarms fyr- och lotsplats genom tiderna av Magnus Ullman

Boken startar 10.000 år f.kr. och sträcker sig fram till nutid. Den är till största delen ett bildverk sammanbunden med en relativt sparsam men informativ och trevligt skriven text. Författaren behandlar fyr- och lotsväsendets uppbyggnad liksom en beskrivning av fyrens uppförande. Ett omfattande och rikt illustrerat kapitel ägnas åt fågel- och växtlivet på ön. Fartygsförlysningar i närområdet och militär verksamhet skildras. Ett kapitel ägnas åt fyr- och lotspersonal genom tiderna. Boken avslutas med en presentation av den verksamhet som nu bedrivs på Söderarm.

Boken är utgiven av "Bokförlaget Magnus Ullman", ISBN: 978-91-983627-9-4. Format: 275x215x15 mm, 137 sidor och pris 450:-.

Maria Elsbj

Klubbmärken, tröjor, m.m.

Du kan beställa nedanstående artiklar genom att kontakta Ulla Hillberg på email: ulla@hillberg.com alt. tel. 031-972148. Betala sedan in pengarna på vårt Bankgiro 5441-3174 och skriv på talongen vad du beställt. Porto inom Sverige är inkluderat i alla priser men för endast ett exemplar per artikel.

Om fyrrar - de Pharis, en översatt avhandling på latin från 1722, pris 110:- (tilläggsporto utrikes 40:-)

Fyrkortlek svenska fyrrar, 52+3 kort, pris 55:-, (tilläggsporto utrikes 10:-)

Klubbnaål i emalj med logo, 45:- (tilläggsporto utrikes 10:-)

Tygmärke broderat (6 cm högt) logo, 55:- (tilläggsporto utrikes 10:-)

Dekal självhäftande transparent vinyl (10x10 cm) med logo, 25:- (tilläggsporto utrikes 10:-)

Bokmärken av tjock papp, 6 olika med 2 fyrrar på varje, 25:- för alla 6 (tilläggsporto utrikes 10:-)

Keps, marinblå, broderad logo, 165:- (tilläggsporto utrikes 15:-)

T-shirt, vit, transfer logo vänster arm, dam (XL, XXL), herr (S, XL, XXL), 150:- (tilläggsporto utrikes 20:-)

Piké-tröja, marinblå, broderad logo vänster arm, dam (XL, XXL) herr (S, XL), 275:- (tilläggsporto utrikes 25:-)

Fyrböcker utgivna av Svenska Fyrsällskapet

För att öka tillgängligheten i Sverige och delvis minska vårt administrativa arbete säljs tills vidare våra mycket populära böcker direkt av Hjertmans i deras 10 butiker i Sverige och via deras hemsida www.hjertmans.se.

Jubileumsbok 20 år, 192 sidor, c:a 170 bilder, hård pärm, ISBN 978-91-85581-77-1, pris 250:-.

Fyrhandbok, 320 sidor, 450 bilder, hård pärm, 116 svenska fyrrar, ISBN 978-91-975819-1-2, pris 150:-.

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Vi vet att Blänket studeras av flera som inte är medlemmar i Fyrsällskapet. Många hör av sig för att fråga hur man blir medlem och om det är några speciella krav. Naturligtvis inte! Människor är intresserade av fyrary och Svenska Fyrsällskapet är en allmännyttig ideell förening som är öppen för alla.

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i "Medlemsansökan" som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ditt OCR/referensnummer. Inbetalning görs på bankgiro nr 5401-9344. Skriv även ditt OCR/referensnummer på inbetalningen. Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Majoriteten av medlemmarna är enskilda personer intresserade av fyrary och fyryhistoria.

Som medlem får du vår mycket uppskattade tidning Blänket i färg fyra gånger per år. Tidningen är fylld med många intressanta och rikt illustrerade artiklar och nyheter om våra fyrary.

När du har betalt din medlemsavgift sänder vi dig ett välkomstbrev innehållande våra klisterdekalers, det senaste numret av Blänket samt det senaste numret innehållande verksamhetsberättelse, etc.

Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt kortare och längre fyryresor. Du är mycket välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du också kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org.

Hur gör man för att få en artikel publicerad i Blänket?

Jo, du kontaktar redaktören (kontaktuppgifterna står på omslagets insida) via brev, telefon eller mail. Manuskripten kan vara i elektronisk form eller handskrivna. Det gör inget om det finns stavfel eller att grammatiken haltar något. Det ordnar sig, huvudsaken är innehållet. ***Artiklar i elektronisk form skall lämnas som icke låsta Word-filer. Eventuella bilder skickas separat antingen som papperskopior (som Du får tillbaka efter skanning) eller som jpg-filer.*** Bilderna måste ha en upplösning som är godtagbar för tryckning, c:a 300 dpi.

Redaktören bedömer om och när en artikel skall publiceras. Då artikeln accepterats startar en brev-/mailväxling till dess att vi båda är nöjda med resultatet.

Det är väsentligt att aviserings- och manusstopptiderna hålls. Tro det eller ej men varje tidning innebär flera månaders arbete innan den går i tryck. Först till kvarn ..... så var ute i god tid.

Maria Elsby
Redaktör

Svenska Fyrsällskapet

Organisations nr: 802439-0216 Hemsida: www.fyr.org E-mail: medlem@fyr.org
Tel: 08-710 3333 BGnr: 5401-9344 (medlemsavgifter) BGnr: 5441-3174 (övrigt)
Bic/Swift: HANDSESS IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818

Styrelse

Ordf. Jan Olsén, Boda Byväg 13, 139 90 Värmdö, tel. 0706-223137
v.Ordf. Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Skr. Björn Hedberg, Sankt Sigfridsg 83B, lgh 1302, 412 66 Göteborg, tel 0705-335822
Kassör Ingrid Sernbo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel. 0708-261995
Tomas Berglund, Södra Majorsgatan 3, 903 36 Umeå, tel. 0705-455828
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
Mikael Engqvist, Norrgården 1, Västra Lagnö, 184 95 Ljusterö, tel. 070-590 2279
Ann-Louise Gustavsson, Hagbyvägen 11, 184 44 Åkersberga, tel. 0702-254340
Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302

Blänket - Redaktion

Redaktör Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
e-mail: maria.elsby@gmail.com
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139

Hemsida/Sociala medier

Samman. Ann-Louise Gustavsson, Hagbyvägen 11, 184 44 Åkersberga, tel. 0702-254340
e-mail: a-lo@telia.com
Ulf Tjerneld, Olympiavägen 90, 122 40 Enskede, tel. 0702-662500

Fyrlexikon/Fyrwiki

Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139
e-mail: leif.e.elsby@gmail.com

Fyrpersonal

Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
e-mail: maria.elsby@gmail.com

Internationella fyrdagen

Samman. Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302
Tomas Berglund, Södra Majorsgatan 3, 903 36 Umeå, tel. 0705-455828
Gay Thelander, Bagarevägen 14, 294 38 Sölvesborg, tel. 0768-464827

Programkommitté Stockholm

Samman. Christer Nettelbladt, Högbergsg. 83 lgh 1404, 118 54 Stockholm, tel 08-642 1776
Marianne Brus, Bjurövägen 21, 742 96 Gräsö, tel. 0708-187897
Christian Lagerwall, Hörngatan 20, lgh 1102, 602 34 Norrköping, tel. 0723-151676
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 0704-672473
Erik Sundström, Box 40, 130 39 Sandhamn, tel. 08-5715 3453
Jan-Bertil Sölvén, Sägverksgatan 80, lgh 1001, 122 41 Enskede, tel. 0734-445915
Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473
Rolf Wänn, Norruddsvägen 25, 137 94 Västerhaninge, tel. 0705-302841

Programkommitté Väst kust

Sammank. Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 0705-545151
Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0304-39512
Göran Sembo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel 0704-449843
Anna-Maj Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0708-887693
Kurt Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0708-887692

Programkommitté Gotland

Sammank. Jan Ströberg, Skyttegatan 6, 621 41 Visby, tel. 0498-271523
Lars Flemström, Box 119, 623 21 Ljugarn, tel. 0708-974385
Gunnar Sillén, Storgatan 72, 624 48 Slite, tel. 0705-822422
Göran Storm, Lau Gumbalde 178, 623 62 Ljugarn, tel. 0705-601190

Programkommitté Uppland

Sammank. Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302
Gunnar Boman, Åsgränd 3, lgh 1102, 753 10 Uppsala, tel. 018-150007
Hans Fendin, Hornugglan 50, 742 36 Östhammar, tel. 018-341674
Anders Nylund, Romsmaren 39, 819 64 Hållnäs, tel. 0702-727159
Kristina Söderlind Rutberg, S:t Olofsgatan 50B, 753 30 Uppsala, tel. 018-126625

Revisorer

Revisor Monica Axman, Fiskebåtsgatan 10, 426 71 Västra Frölunda, tel. 0722-535207
Revisor Helén Olsson Svårdström, Lillebyvägen 49, 423 53 Torslanda, tel. 0709-291285
Rev.suppl. Heléne Abenius, Ryggebol Byväg 12, 443 61 Stenkullen, tel. 0734-193905

Valberedning

Sammank. Anders Unosson, Splitsvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473
Nisse Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0304-39512
Christian Lagerwall, Hörngatan 20, lgh 1102, 602 34 Norrköping, tel. 0723-151676
Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 0705-545151

Medlemsavgifter för 2021

Om du vill bli medlem skall du gå in på www.fyr.org och fylla i Medlemsansökan som du finner under "Bli medlem" alternativt maila oss på medlem@fyr.org eller ring oss på tel. 08-710 3333. Därefter sänder vi en faktura till dig där det står ett OCR/referensnummer vilket du skall ange när du betalar.

Medlemsavgifterna är:

Enskild medlem bosatt i Sverige	200 kr
Ideell organisation i Sverige	250 kr
Företag/Myndighet i Sverige	1000 kr
Medlem bosatt utomlands	Addera 100 SEK till avgifterna ovan

Medlemsavgift inbetalas på Bankgiro konto nr 5401-9344. Glöm ej att ange ditt OCR/referensnummer du fått.

Medlemmar bosatta utomlands kan betala via IBAN: SE30 6000 0000 0005 0942 0818
Bic/Swift-code: HANDSESS.

Medlemsavgift som betalas efter 1 oktober ett år gäller även för nästa år.

Grönö fyr, Nämdöfjärden
Foto: Magnus Rietz